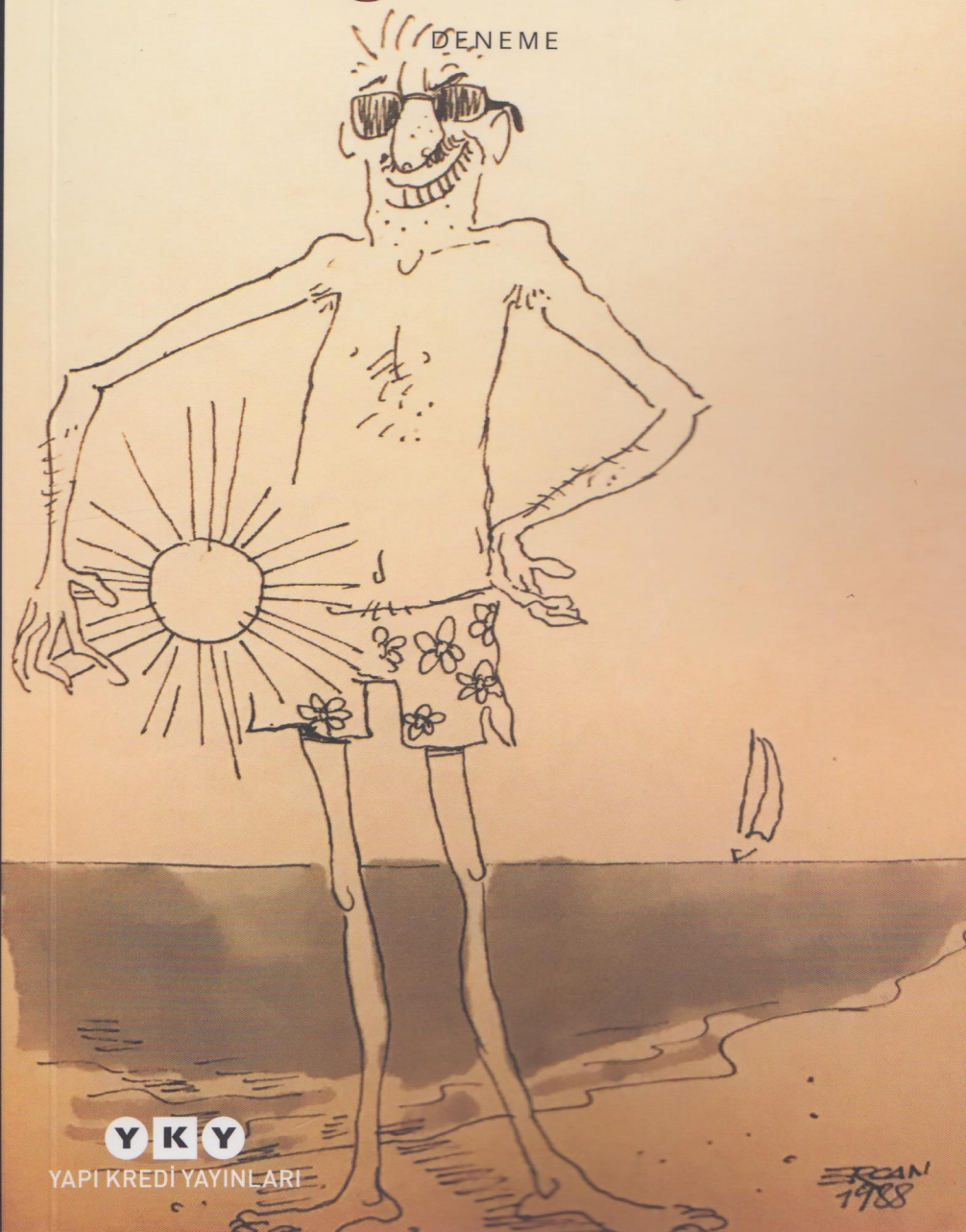
Orhan Duru

Durgun ve İşsiz

DENEME

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

DURGUN VE İŞSİZ

Orhan Duru (İstanbul, 18 Aralık 1933 - 25 Ocak 2009) Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi'ni bitirdi (1956). Bir süre veterinerlik ve aynı fakültede asistanlık yaptıktan sonra gazeteciliğe yöneldi. 1961'de *Ulus*'ta başladığı mesleğini 1993'e dek *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Güneş*, *Hürriyet* ve Star TV'de sürdürdü; bir süre *Yeni Yüzyıl* gazetesinde yazdı. İlk öyküsü "Kadın ve İçki" 1953'te *Küçük Dergi*'de çıktı. *Mavi*, *Evrim*, *Yeni Ufuklar*, *Pazar Postası*, *Yelken* ve *Dost* dergilerindeki ürünleriyle dikkat çekti. "a Kuşağı" ve "Mavi Hareketi" yazarları arasında yer aldı; 1950 Kuşağı öykücüleri arasında öne çıkan isimlerden biri oldu. "Ağır İşçiler" adlı öyküsüyle 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışması'nda başarı ödülünü, *Sarmal* ile 1996 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü, *Fırtına* ile 1998 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı.

Öykü: *Bırakılmış Biri* (1959), *Denge Uzmanı* (1962), *Ağır İşçiler* (1974), *Yoksullar Geliyor* (1982), *Şişe* (1989), *Bir Büyülü Ortamda* (1991), *Sarmal: Toplu Öyküler* (1996), *Fırtına* (1997), *Yeni ve Sert Öyküler* (2001), *Düşümde ve Dışımda* (2003), *Kazı* (2006), *Küp* (2008), *Sarmal: Bütün Öyküleri I* (2011), *Boğultu: Bütün Öyküleri II* (2011).

Deneme: *Hormonlu Kafalar* (1992), *İstanbulin* (1995), *Tango Geceleri* (1999), *Durgun ve İşsiz* (2004), *Öykü Yazmanın Sırları* (2008), *Roman Medyadan Önce Gelir - Seçme Yazılar* (2012).

Roman: *Az Roman* (2012).

Öbür kitapları: *Kıyı Kıyı Kent Kent* (1977; 1987'de *Mavi Gezi* adıyla genişletildi), *Kısas-ı Enbiya* (1979; Cihat Burak'ın desenleriyle), *O Pera'daki Hayalet* (1996; Sezer Duru'yla birlikte).

Çeviri ve uyarlamalar: *Sierra Madre'nin Hazineleri* (B. Traven), *Gizli Tarih* (Prokopius), *Çağdaş Fizik'te Doğa* (Werner Heisenberg, Vedat Günyol'la birlikte), *Amerika* (Ginsberg ve Ferlinghetti, Ferit Edgü'yle birlikte), *Durdurun Dünyayı İnecek Var* (Antony Newley ve Leslie Bricuss), *Sınırdaki Ev* (Slawomir Mrozek), *Üzbik Baba* (Alfred Jarry'nin *Kral Übü*'sünden).

Orhan Duru'nun
YKY'deki kitapları:

Hormonlu Kafalar *(1992)*

İstanbulin *(1995)*

O Pera'daki Hayalet *(1996)*

Sarmal: Toplu Öyküler *(1996)*

Kısas-ı Enbiya *(1997)*

Fırtına *(1997)*

Tango Geceleri *(1999)*

Küp *(2008)*

Sarmal - Bütün Öyküleri I *(2011)*

Boğultu - Bütün Öyküleri II *(2011)*

Roman Medyadan Önce Gelir - Seçme Yazılar *(2012)*

Ferit Edgü & Yüksel Arslan'a Gençlik Mektupları (1957-72)
"27 Mayıs" Günlüğü (1959-62) *(2015)*

Yüksel Arslan: İlişki, Davranış, Sıkıntılara Övgü'den
Arture'lere (1955-1970) *(2016)*

Mavi Gezi - Pirî Reis'in İzinde *(2016)*

Durgun ve İşsiz *(2016)*

ORHAN DURU

Durgun ve İşsiz

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 4764
Edebiyat - 1358

Durgun ve İşsiz / Orhan Duru

Kitap editörü: Burak Fidan
Düzelti: Azad Ziya Eren

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Arzu Yaraş

Baskı: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Başkent O.S.B. 22. Cad. No: 6 Malıköy / Ankara
Tel: (0312) 640 16 23
Sertifika No: 16031

1. baskı: Dünya Kitapları, 2004
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Ocak 2017
ISBN 978-975-08-3880-4

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2016
Sertifika No: 12334
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeraltı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 Karaköy 34425 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İÇİNDEKİLER

Ayna • 7
Kasa • 10
Köfte ve Salça • 13
Gururlu ve Gurultuluyuz Kaplıca • 15
Lukata • 17
Kargolar ve Kuryeler • 20
Komet'in Kafa Pervanesi • 22
Sars • 25
Lirik Aşure • 28
Beklenmedik • 32
Telefonun Zırlama Günü • 35
Zenciler ve Çinliler • 38
Hortum ve Homur • 41
Mangır • 45
Teo • 48
Parasal Sorunlar • 51
Tırmanma • 53
Nüfus Memurluğunda • 55
AAA OONNG • 57
Kaplıca • 60
Kavurma • 63
Vıcık ve Karanlık • 65
Kara Kediler • 68
Kelebekler • 71
Bodrum • 75
Durgun ve İşsiz • 78

Ayna

Sabah kalkıp aynaya baktığım zaman, yüzümü hiç de iyi görmüyorum. Abdülvahit Bey de aynı şeyi düşünüyor ve belki de aynı şeyi görüyor. İkimiz de koşut düşüncelerle geçiriyoruz günümüzü. Abdülvahit Bey eskiden karamela üretirdi ve biz çocuklar da bunların peşinde koşardık. Şimdi ise çiklet üretimine vermiş bulunuyor kendini ve buradan sağlıyor gelirini. Dolayısıyla hali vakti yerinde, parasal sıkıntısı yok, her istediğinde ya Maldiv Adaları'na gidiyor ya da İç Moğolistan'a.

Abdülvahit Bey de sabah kalkıp pahalı ve çerçevesi Avrupa yapımı değerli aynasına baktığında kendini pek beğenmiyor. Saçları, bıyıkları, kaşları kırlaşmış, derisi kartlaşmış... Üstelik yüzünün her yerinde buruşuklar var ve yaşlılık simgesi olan lekeler de yaygın. Bunlara küçük kara tomurcukları ya da siğilleri ekleyebiliriz.

Bense köy işi olarak pazara düşmüş, çerçevesi, budakları ve zamkları fışkırmış bir tahtadan yapılma, camı ise eğri büğrü olduğu için görüntüyü yamuk yansıtan bir aynaya bakıyorum. Gene de bu aynayı çok beğenenler var. Ben de beğeniyorum, çünkü doğal. Ayrıca iki ayna da yansıttığı kişileri çok gerçekçi bir biçimde sergiliyor. Ben gerçekçilikten hiç hoşlanmıyorum. Fazla aldırmıyorum. Abdülvahit Bey ise midesine vuran sancıyı avucunu dolduran hapları lüpleterek giderebiliyor ancak.

Ben ekonomik gidişten yakınıyorum. Yoksulluk ve geçim zorluğu giderek daha etkili oluyor. Bu nedenle Abdülvahit Bey'e sinirleniyorum. Onun böyle kaygıları yok. Gene de vergilere kızıp bağırıp çağırıyor. "Efendim," diyor, "bu kadar vergi alırlarsa ülke nasıl kalkınabilir? Paralar bizim elimize geçmeli ki biz de yeni yatırım yapalım ve kaldırımları yeniden onaralım." Bunları söyleyince ben de gülerek "Bravo, aslan Abdülvahit Bey. Sen olmasan ne yaparız biz krizde ve keriz" diyorum.

Doğal olarak Abdülvahit Bey'le çok kısa süren söyleşiler yapıyorum. Abdülvahit önemli girişimcilerimizden, yanına yanaşmak zor.

Soyadını bile unutuyorum, uzun uğraşlardan sonra hiç ummadığım bir anda soyadı da aklıma geliyor. Turan. Abdülvahit Turan. Şimdi niye İran'a ve Turan'a yatırımlar yaptığı, niye Romanya'da ekmek fabrikaları açtığı, Özbekistan ve Kazakistan'a niye süpermarket ve hipermarketler ile üstün bakkallar ağı kurduğu anlaşılıyor. Bu yatırımlar ve bekleneni vermediği için durumdan hoşnut değil, bankalar hortumlanıp bitirildiği ve içinde bir damla nakit kalmadığı için sıkıntıda. Sanal dışsatım da eskisi kadar verimli ve coşkulu değil, tam tersine kök söktürüyor. Bu durumda yaşam ne kadar pahalı olursa olsun kimi zaman kendimi Abdülvahit Bey'den daha iyi durumda buluyorum.

Üstelik, "şans, talih, kader, kısmet" gibi umutlar içindeyim. Hiç belli olmaz. Yılbaşına yaklaşıyoruz. Üstelik sayısal, siyasal ve parasal loto ile artık unutulan Toto ve Nato, her hafta açıklıyor talihli rakamları toplumun etkin katmanlarına. Ve bu etkinlik içinde canlı ve heyecanlı olarak bakıyoruz bilgisayardan çıkmış rakamlara ve listelere. Doğal olarak bir şey çıkmıyor. Örneğin bana hiç çıkmıyor ve başında şık şapkasıyla dolaşan piyangocudan bir şey çıkmadığı için ve buna bozulduğumdan, "Ben artık almıyorum. Senin biletlerine bir şey çıkmıyor" diyorum ama "Ya çıkarsa" diye alıyorum gene de. Ulusal piyango ve lotaryada da durum aynı. Sanıyorum ikramiye miktarını gizlice azaltıyorlar. Geri kalanını alıp bütçe açığını kapatmak için kullanıyorlar ve IMF de bunu onaylıyor. Halka bir şey gitmesin de kime giderse gitsin. Alçaklar. Bu kızgınlık içinde ne yapacağımı bilemiyorum.

Abdülvahit Bey bile umurumda değil, Abdülhamid Bey ise hiç değil. Onları bir gün bir yemeğe çağıracağım ve masrafları onlara ödeteceğim.

Bu karışık günlerin birinde önce bir çıkmaz sokakta bir kitap sergisini inceliyorum ve ilginç eski kitaplar alıyorum. Biri, hanımlara Latin harflerini öğretip aynı zamanda yemek tarifleri veren bir kitap. Ama üzerinde mühür yoksa sahte olabilir. Benimki mühürlü. Başka biri, erlere nasıl eğitim verilmesi gerektiği konusunda bir kitap. Osmanlı İmparatorluğu vergilerini içeren yaklaşık üç kilo ağırlığında bir büyük kitap daha. Bunları ve başka kitapları alıp ayrılıyorum. Bir lokantada mercimek çorbası içiyorum. Çok güzel ve lezzetli. Ardından çok özlediğim güllaç yiyorum. Hepsi bu. Obur

değilim. Kilo alıyorum durmadan, bunu engellemeliyim. Abdülvahit Bey'in umurunda değil... Hapur hupur yutuyor her şeyi. Ve kilo alıyor, şişkolaşıyor durmadan. Bir gün patlayacak. Bir şey olmuyor. Ne olursa bizim gibilere oluyor. Efendim?

Neyse, o gün lokantadan da çıkıyorum ve sokakta ilerlemeye başlıyorum. Birden gökyüzünden iki omzuma da pat pat bir şeyler düşüyor. Ne olduğunu anlamaya çalışıyorum. İki kuş dışkısı. Büyük bir olasılıkla bir martı fışkısı. Beni görenler... Çevreden kimi gülüyor, kimi "Hemen gidip piyango bileti alın. Talihiniz açık" diye sesleniyor. Hiç aldırmıyorum ama bu sıçkıları temizlemem gerekiyor önce. Neyse, iyiliksever kişiler beliriyor. Bunlar hep çıkar ortaya. Onlar da olmasa ne yaparız?.. Siliyorlar kâğıt mendillerle omuzlarımdaki pislik ve kalıntıları. Böylece kurtuluyorum bunlardan. Bu arada ne kadar talihli olduğum konusunda söylevler dinliyorum çevreden. Oysa ben onlara yeni aldığım kitapları göstermek istiyorum. Onlar ise yazıyla basınla ilgili değiller. Daha çok görsel sanatlara önem veriyorlar. O anlaşılıyor. Ne anlaşılırsa anlaşılsın! Ben o sırada talihimin döndüğünü, yaşamımda bir dönüm noktasına eriştiğimi, alınyazımın başka bir biçim aldığını, belki de müthiş paralara kavuşacağımı, bu paralarla birlikte önümde yeni ve parlak bir dönem belireceğini sanıyorum ve buna derin bir inançla kıvanç içinde inanıyorum. Bu gidişle belki bir yayınevi kuruyorum, belki bir internet cafe açıyorum. Oraya gidip güzel kızlarla "chat" yapıyorum ve orada tanıştığım bir kızla sonradan bir birliktelik içinde oluyoruz. Niye olmasın bunlar? Gidip, koşarak kendime iki tane çeyrek bilet alıyorum yılbaşı çekilişi için. Biliyorum, kendim gibi biliyorum, martının sıçmıklarına karşın bana bir şey çıkmayacağını biliyorum. Bunu biliyorum, gene de "Ya çıkarsa" diyorum içimden. Bu umut aynı zamanda umutsuzluğum benim.

Kaçınılmaz bir durum. Ne yapsam bilmem ki, yoksa televizyonda bilgi yarışmalarına mı katılsam?

Karamsarlığa düşüyorum gene.

Abdülvahit Bey ise yılbaşını Paris'te geçirecekmiş. Bu kez Uzakdoğu'ya bile gitmiyor.

Kasa

Belki Wall Street'te yürüyorum, yüksek, süslü ve ağır yüzeyleriyle kabartmalı yapılar beni bastırıyor. Görüntü hiç de ayrıksı değil. Birbirinden uzak ülkelerde ve bölgelerde olsa bile, para ve kapital, aynı duyguları veren yapılar yükseltiyor ve benzer yapılar sıralıyor caddeler boyunca, işte Voyvoda Caddesi, işte Osmanlı Bankası, işte Merkez Bankası, işte "City city bang bang", işte başka irili ufaklı bankalar ve bankaların önünde kuyruğa girmiş olan emekliler ve emekleyen emekçiler. Bu arada "off shore"zedeler, açık denizlerde kulaç atanlar ile mevduatlarını almaya çalışan mudiler ve paralarını repoda dinlendirmeye çalışanlar da ekleniyor bunlara... Tüm bunları gözlemliyorum. Bu kadarla kalmıyorum. Yüksek Kaldırım'ın en köşesinde yok olmuş ya da olmakta olan sinagoglar ve kiliseler arasında sanat ürünleri arıyorum. Paraya sanat karışıyor ya da sanatla para karışıyor. Bu kadar para ve sanata ilgi karşısında abdest alarak inançlarımızı tazeliyoruz. Bu böyle olmadı mı hep? (Hiç?)

İlk önce çevresi localarla kaplı bir salonda buluyorum kendimi... Salonun dibinde parmaklıklı gişeler. Localardan belki para devinimine bakıyordu para babaları ve kodamanlar bir zamanlar... Eskiden burası paraların yatırılıp çekildiği etkin bir bölümü olmalı bu yapının... Eski bankaların tarihçelerini anlatıyor biri. Deutschebank, Dresdnerbank, Banco Comerciale İtaliana, Atina bank, Union Bank, Suisse, Banque Ottomane ya da başka bankalar. Bu kez adları Türkçe. Gişeli salonda kokteyl var. Bir sergi açılışı. Paraların uçuştuğu ve el değiştirdiği, belki borsa kâğıtlarının alınıp satıldığı salonda bu kez çok çağdaş bir sergi. Tören için çok uygun bir salon. Ancak sergi daha aşağıda ve bankanın kasa bölümünde.

Merdivenlerden ağır ağır iniyorum yeraltındaki derinliklere. Ürkütücü ve titretici... Kapı üstünde duvarda kalın harflerle bir yazı "Coffre-Forte". Kasa bölümü burası. Kaim çelik duvarlarıyla... Kimse kıpırdatamaz. İçerde kapalı kalırsak ne olur? Olasılığı bile korkutuyor... Burası küçük kişisel kasaların bulunduğu salon muy-

du, yoksa bankanın külçe altınlarının, kıymetli kâğıtlarının, banknotlarının saklandığı yer mi? Ortalıkta acayip bir koku var. Altın külçelerinden geliyormuş bu koku. Bankacı bir dostum anlatmıştı. Altın kokusu. Şimdi altın yok bu salonda. Belki de eski altınların koku kalıntısını algılıyorum. Yüzyıllardan bu yana sürüklenip gelen ağır bir koku. Bu sergide kasa dairesinin bir köşesinde bir yerlerde, para yığınları bulunmamalıydı diye düşünüyorum. Ama böyle bir şey yok. Tam tersine yapıtlar, yerleştirmeler, çağdaş sanatın çarpıcı ürünleri, şaşırtmalar orada. Kasa dairesinin en uzak odasında küçük küçük filmler oynatılıyor. Sanatçının avucu uzanıyor suya ve onu bir fırça izliyor. Fırça renkler taşıyor ellere.

Sonra birdenbire duvar delinip içinden banka soyguncuları çıkıyor ellerinde matkaplar ve hortumlarla. Kasaları deliyor, içindeki mücevherleri torbalara alıyor, paraları deste deste topluyor ve çantalara dolduruyor. Bir sanrı mı görüyorum?.. Sanmıyorum. Soyguncular kısa sürede ve ummadığım bir hızla yok oluyorlar açtıkları deliklerden. Ben de aynı yoldan Yüksek Kaldırım'a çıkıyorum. Ama kimseler yok ortalıkta. Yukarı doğru ilerliyorum ve tırmanıyorum soluk soluğa. "Soygun ne oldu?" diye soruyorum kendi kendime ve önüme çıkanlara. Kimsenin haberi yok. Kimsenin ruhu duymuyor anlaşılan. Yokuş yukarı giderken pulcuların vitrinlerine bakıyorum, şapkacıları, nota ve müzik setleri satanları gözlüyorum. Ama ortada soyguncular yok. Umutsuz. Geri dönüyorum ve bu kez duvardaki delikten değil bankanın kapısından giriyorum. Cep telefonum, anahtarlarım ve üzerinde taşıdığım tüm madeni eşya ötüyor. Denetimden geçip yeniden kasa dairesine inmek için uğraşırken bu kez jandarmalar kelepçe vurduğu birkaç kişiyi sürükleyip götürüyor... Hayretle bakıyorum. Olan biteni izleyenler arasında Carlo Caporelli'yi görüyorum... Karlo Kapoçelli ise Beyoğlu'nda Ses Tiyatrosu'nda varyete yönetiyor.

Bütün bunlar doğal gibi geliyor bana. Ama birkaç demet banknotu cebime atsam mı diye geçiriyorum içimden... Ortalıkta para yok. Sergi gösterisi sürüyor ve kimse aldırmıyor olan bitene. Bankanın Tahtakale'den dolar topladığını öğreniyorum... Bu yüzden dolar yükseliyor, borsa düşüyor, faiz gecede yüzde binin üzerine çıkıyor.

Bu arada perdedeki eller suya girip çıkıyor, bir el kibrit çakıyor, sağ el bir mum yakıyor ve mum damlaları suya düşüp, donup

kalıyor, tüm görüntüleri yeşil bir kamera çekiyor, dijital fırça yeşil kameranın üzerine alevler çiziyor, gong çalıyor ve boyalar suyun dibine çöküyor, bu kez suyun yüzeyinde bir dilim ekmek yüzüyor, kırmızıya boyalı bir el fırçayı suya daldırıyor, bir başka klipte İsa'nın dirilişi görünüyor, kimi görüntülerde yağmurlu gecenin sesi eşlik ediyor, bir avucun falı açılıyor ve yaşam çizgisi okunuyor, bir kâse çınlıyor, altın renkler dağılıyor suda.

Sarkis bana bunalımı ve yorgunluğumu unutturuyor.

Köfte ve Salça

Sabahı Mrozek'in öyküleriyle açıyorum. Beni ve belki de tüm insanları eğlendiren, ilginç ve garip öyküler bunlar. Şaşırıyorum, gülmekten kırılıyorum ya da kıpırtısız şaşkınlık içinde kalıyorum. İlgim sadece Mrozek'e değil. Kendilerini yemeğe veren belki de tüm üyeleri gurme sayılabilecek olan bir topluluğun içindeyim. Başka işleri yok gibi. Hepsi zengin kuşkusuz. Ağızlarını açtıklarında yemekten, içmekten söz ediyorlar. Ben de etkileri altındayım. Belki de onların etkisinden kurtulamıyorum, çıkamıyorum. Bu yüzden arada bir yemek hazırlıyorum. Berlin'de yaşayan bir ozan dostuma karnıyarık ustalıklarımı telefonda anlatıyorum. Demek ki karnıyarık biliyorum. Onunla yetinmiyorum, hünkarbeğendiyi de çok güzel ve lezzetli bir biçimde yapabiliyorum. Benim bu alanda yeteneklerim olduğunu söylüyorlar. Oysa ben geleneklere ve Ekrem Muhittin Yeğen'in betiğine bağlıyım daha çok. Yaratıcı bir gücüm yok. Oysa Ferit Edgü, yepyeni yemekler çıkarır ortaya. Ama yaptığı yemeklerin reçetelerini kimseye vermez, üstelik konuklarına da anlatmaktan hoşlanmaz yeni yarattığı yemeği. Ben ise bir salçalı köfte düşkünüyüm ve salçalı köftelerin en iyisini de Ferit Edgü yapar.

Bu arada kendi başımın çaresine bakıp Alice'den bir köfte yapımı öğreniyorum. Kıyma alınıyor, yarım kilo kadar kıyma, yağlı. Üzerine iki-üç yumurta kırılıyor. Galeta unu konuluyor üzerine, oysa bizde bayat ekmek içi konulur. Maydanoz küçük küçük doğranarak buna ekleniyor. Bu, bizde de böyle yapılır. Sarımsak küçük parçalar halinde konuluyor. Oysa biz soğan rendeleriz. Ondan sonra yoğruluyor. İyice yoğrulduktan sonra küçük topaklar haline getiriliyor. Bunlar kızgın zeytinyağına atılıp bir tavada kızartılıyor. Bu da böyle bir köfte. Alice'nin köftesi, biraz bizim piknik için önceden yaptığımız köftelere benziyor.

Yemek tutkunu ve lezzet peşinde koşan topluluk bir akşam yemeğine çağırıyor beni. Bu yemeğin bir şölen niteliğinde olacağını biliyorum ve önceden ağzım sulanmaya başlıyor. Bu salgılar ve uzaktan gelen kokular yemeğin niteliği konusunda ilk simgeleri veriyor.

Bobo'nun doğum günü. Hava hafif yağmurlu ama yemek tutkunlarının hepsi orada ve neler yiyeceklerini önceden çıkarmaya ve/ya da dağılan kokulardan bunu keşfetmeye çalışıyorlar. Bobo'nun yanında Max, Robert, Akile, Alexander ve eşleri orada. Bahçede ocak yanıyor ve bir masa üzerinde ilk servisler yapılıyor. Önce taze beyaz şarap sunuldu. Onunla birlikte domuz iç yağı şeritleri, üzerinde hamurla kıkırdaktan yapılan bisküviler üzerine serilerek getirildi. Azman adaçayı yaprağına kürdanla tutturulmuş sardalyabalıkları, biralı una batırılıp çıkarıldıktan sonra kızgın zeytinyağına cazz diye atılarak pişirildi ve müthiş hava yarattı bu ön ikram. Bizde de asma yaprağına sarılmış hamsi ya da sardalya yapılır ama bu adaçayı yaprakları başka bir tat veriyor diye düşünüyorum.

Daha sonra bahçeden evin salonuna geçtik ve masaya oturduk. İlk yemek Bobo'nun elinden çıkma. Karides ve sebzeli rizotto. Yani bir çeşit pilav, lapa. Ancak pirinçleri beyaz şarapta pişiriliyor. Ardından balık suyundan ve balık eti parçalarından oluşturulmuş, dondurulmuş jöle. Başka adıyla aspik. Uzun süre buzdolabında kalabiliyor. Alex çok sevdiği için yapılmış aspik. Ben ise pek yanaşmıyorum. Ardından ocakta pişirilmekte olan kocaman orfoz balığı geliyor. Max, ustaca balığın derisini açıp bütün ve lezzetli parçaları tabaklara yerleştiriyor ve tabaklar herkesin önüne geliyor. Bu arada turizm okulu öğrencileri servis yapıyor. Çocuklar konukların hepsinin adını biliyorlar ya da önceden ezberlemişler. Löp balık parçalarının yanında yeşil salata veriliyor. Ayrıca orfoz zeytinyağı soslu.

Bu arada müthiş bir kırmızı şarap sunuluyor. Sassicaia şarabı. Robert armağan olarak getirmiş. Dünyanın en pahalı şaraplarından biri. Kötü yıllara ait şişeler 130. İyi yıllara ait olan şişeler ise 300 dolar. Bir yudumu minimum 10 dolara geliyor. İtalya'da Toscana bölgesinde Bolgari yöresi üzümlerinden yapılıyor.

Tam her şey bitmiş derken sarımsaklı zeytinyağında dinlendirilmiş halka halinde kabak parçaları, biralı una daldırılıp zeytinyağında kızartılıyor. Doğrusu bu biralı un çeşitli alanlarda etkili ve lezzetli oluyor. Tüm bunların ardından artçı güçler olarak şarapta yatırılmış şeftali, cevizli dondurma ve şampanya geliyor. Aman Tanrım, neler oluyor? En sonra kahve ile grappa'yı saymadan etmeyelim.

Gururlu ve Gurultuluyuz

Yapacak bir şey yok. Kendimizi kurtarmaya çalışıyoruz. Karnımız açlıktan gurulduyor. Eskiden pek bilmezdik açlık gurultusunu. "Nasıl olsa karnımızı doyururuz bir yolunu bulup" derdik. Şimdi ise elimizde büyük torbalar ve küçük tekerlekli arabalar ile geceleri çöp tenekelerini karıştırıyoruz. Satacak bir şeyler bulmaya çalışıyoruz. Bu arada gurultuyu bastırmaya çabalıyoruz. Sendikaların yaptığı araştırmalara göre açlık sınırının altındayız. Nerdeyse Mogambo ya da Hotanto gibi ülkelerin düzeyinde daha aşağı düşeceğiz ve bir deri, bir kemik kalacağız, burnumuz ve dudaklarımız çevresinde sinekler uçuşacak Afrikalı ya da Etiyopyalı aç çocuklar gibi. Aman Tanrım esirge.

Gene de hakkımızı yiyorlar ve o kadar yıl yarışmalarda yarıştığımız ve yarışmalarda hep hakkımızın yenildiğini bildiğimiz halde kuyruğumuzu dik tutmaya çalışıyoruz. Bizi seven yok ve bizi anlamıyorlar. Oysa şöyle küçük bir ödül verseler biz de birkaç oy fazla alıp ödüllenmiş olsak ne olur yani? Ama bunu yapmıyorlar. Hep ikili oynuyorlar ve bir yandan Avrupa Birliği'ne girmemizi istemiyorlar. Biz de istiyoruz gibi görünüyoruz ama istemiyoruz belki... Sağ gösterip sol mu vuruyoruz? Hiç belli değil.

Ama birdenbire gururumuz patladı ve zıpladı. Şimdi, çok kısa bir zaman diliminden önce başlayarak gururluyuz ve bu gurumuzu ne yapacağımızı bilemiyoruz. Artık durmadan ödüller alıp gönüller fethediyoruz, İstanbul'u 550'inci kez yeniden fethediyoruz, göğsümüzü geriyoruz, hindi gibi kabarıyoruz ve fatma... Amerikalılar da yıllarca önce İsmet Paşa'yı gururlandırmak için bir hindi göndermişlerdi ona armağan olarak. Ama şimdi durum başka ve Paşa da rahmetli oldu çoktan.

Bugünlerde "Türkiye seninle gurur duyuyor" diye bağırıyoruz ve Hindistan, Pakistan ya da Katmandu'dan gurular ya da gurkalar getiriyoruz. Bu sırada gurular ve gurkalar gururlandırıyor bizi. Ama bunlar yüzünden değil sadece gururlanmamız.

Gurultu bitti. Artık karnımız guruldamıyor. Şimdi ardı ardına ve alışılmadık biçimde ödüller, başarılar, birincilikler, şampiyonluklar yağmaya başladı yurdumuza ve ulusumuza. Eskiden alsak alsak sadece güreşten alırdık madalyalar ve sevinirdik buna. Sonra bir ara halterleri alıp götürdük, böylece gurur duyduk. Sonra bayanlarda Avrupa şampiyonluğu izledi ötekilerini. Bunlar arasında Cannes'da bu kez bir film getirdi yeni bir övünç ve gurur örneğini. Şimdi artık gurur içinde sevinçle coşuyoruz. Gururumuzla giderek daha da gururlanıyoruz. Hele pop müzik alanında hafif oryantalle karışık kazandığımız gurur tüm gururların da üstüne geçti galiba. Thank you Serap ve Kebap.

Artık kimse gururumuzu önleyemiyor. Gururumuzdan geçemiyoruz. Önce onları Ortadoğu'daki gururumuz olan havaalanında karşılıyoruz. Gururlarımızı orada otobüse bindiriyoruz ve halkımız gururlarımızı alkışlıyor. Selamlıyor yol boyunca ve kentin yollarında geçerken. Sonunda gururumuz olan Taksim'e getiriyoruz. Orada kitlelerimiz gururlarımızı bekliyor ve onlar da çok gururlandıkları şarkıyı gururlu bir biçimde gururlu halkımıza bir kez daha söylüyor. Bu şarkıdan ve ezgiden gururlanıyoruz. Gururluyuz. Gururlu. Bunda hiç kuşku yok. Sabahları gururlu olarak uyanıyoruz. Gururla coşuyoruz. Beşiktaş'ın 100. yıldönümünü gururla kutluyoruz, atılan golleri gururla karşılıyoruz, hakemlerin gösterdiği kırmızı ve sarı kartları gururla algılıyoruz, başarılı sanatçılarımız gururlu biçimde öz duygularını ve izlenimlerini TV kameralarına gururla anlatıyor ve biz de gururla dinliyoruz ve gururdan patlayacakmış gibi oluyoruz. Böylece küresel vizyonumuz ve eurovizyonumuz daha da genişliyor.

Karnımız gene de gurulduyor ama artık kimse gururumuzu ayaklar altına alamıyor... Uyum Paketi'ni gururla hazırlıyoruz ve dolar da durmadan düşüyor.

Lukata

"Lukata" sözcüğünü sayın Cahit Kayra'dan öğrendim. Irak savaşında olup bitenler, özellikle Bağdat Arkeoloji Müzesi'nin yağmalanması ve başka tarihi yapıtların çalınması konusunu konuşuyorduk. Ben şöyle bir soru attım ortaya; "diyelim ki çölün ortasına bir füze attılar ya da bir bomba patladı. Kum yığınlarının altından çok değerli tarihi parçalar çıktı. Mezopotamya döneminden kalma bir tapınağın duvarı parçalandı ve bu parçalardaki kabartmalar, yazıtlar çöle yayıldı. Şubbiliyuma ya da Hammurabi'den kalma çivi yazılı tabletler sağa sola saçıldı. Sonra buralarda dolaşan askerler ya da meraklılar bunlardan bir kısmını alıp götürseler ne olur?" Cahit Kayra hemen yanıtladı. "Bu durum lukataya girer" dedi. Sonra biraz daha açıkladı. "Lukata" diye sokakta bulunan ve belirli bir süre sahibi çıkmayan eşyalara, mallara denilirmiş ve eski hukuk dilinde geçerliymiş. Böyle bir eşya bulunduğunda eskiden "kadı"ya götürülüp bulunmuş mal kaydedilirmiş ve belirli süre sonra kimse gelip sahiplenmezse bulan kişinin malı olurmuş. Sanıyorum denizde bulunan tekneler ve yüzen nesneler için de aynı yöntem uygulanırmış. "Lukata" sözünün anlamı değil de ses yapısı ilgimi çekti benim. İnsana polis deyimlerinden "fiil-i livata"yı anımsatıyor. Civata değil de livata. Ayrıca güncel olaylarla ve burnumuzun dibindeki bir ülkede patlak veren savaşla ve bu savaşın getirdiği sonuçlarla bağlantı kuruyorum. Öyle ya ortada "lukata" durumunda bir ülke var. Tanklar, toplar, ağır silahlar ile ele geçirilmiş, yani kısaca sokakta bulunmuş gibi bir ülke. Bu ülkeyi ele geçiren yabancı askerlerin komutanları bile en sonunda kendi askerlerine savaş anısı olarak armağan eşya götürmesini yasakladı. Buna karşın ülkenin en büyük arkeoloji müzesinin yağmalanmasına kimse engel olamadı. Herhalde işgal güçleri ortaçağdan kalma yağma yöntemlerini uygulamayı daha uygun buldular. Böylece komşu bir ülke hem lukata'ya hem de livata'ya uğradı.

Biz de bu korkunç savaş eylemini, kentlerin tepesinde dolaşan ve ülkenin nesi varsa onu havaya uçuran bomba ve füzelerin pat-

layışını, küreselleşmiş dünyanın egemen politikacılarının savaş çığırtkanı söylevlerini ve yüksek rütbeli iken emekliye ayrılan komutanların değerlendirmelerini ya da değersizlendirmelerini dinledik. Komşu ülkenin başkenti, tarihi yapıları, köprüleri yerle bir edildi. İnsanlar ölüm yağmuru altında can derdine düştüler, kadın, çoluk çocuk öldürüldüler. Bizler ise uzaklardaki savaşı medyatik bir biçimde yüreğimiz yanarak ekranlardan izledik.

Koca kent karanlıkta bombalanırken, alevler ve dumanlar yükselirken görünce "Zavallı Bağdat"dedik. "Zavallı Mahruse-i Bağdat" dedik. "Bir zamanlar hurma ormanlarıyla, Dicle kıyısındaki konaklarıyla göz alabildiğine uzanan çöllerdeki neft zenginliğiyle ünlü kent, ne oldu sana?" diye sorduk. Kuşkusuz "Bad-ı harab-ül Basra" oldu. Denizci Sinbad da *Binbir Gece Masalları*'nda kendini ummana atıp "lukata" olmuş ülkesini unutmaya çalışıyor. Kanuni Sultan Süleyman'ın ordusunda görevli minyatür ve silah ustası Matrakçı Nasuh ise *Beyan-ı Menazil-i Sefer-i İrakeyn* adlı kitabını hazırlıyor ve ordunun geçtiği tüm kentleri, kutsal yerleri, nehirleri ve köprüleri, çölleri, dağları ve tepeleri, kaleleri, yolları ve geçitleri özenle çizerek kitabına alıyor. Sayfa kıyılarındaki boşlukları hurma ağaçları ve palmiyelerle süslüyor. Kentler ise düzenli ve çoğu kez dörtgen biçiminde surlar içinde yayılıyor. Böylece Matrakçı'nın el yazması minyatürlü kitabı hiç de matrak değil. Tam tersine, 16. yüzyıl Irak'ını, Sultan Süleyman ordusunun geçtiği ve durakladığı yerleri, kent ve kasabaları ayrıntılı biçimde sıralıyor. İçinde yaşadığımız son savaşta adını duyduğumuz yerlerin çoğunu bu minyatürlü eski kitapta da buluyoruz. Örneğin Kerbela, ahr-i Necef, Kala-yı Tigrit, Erbil, Kerkük, Basra, Şatt-ül Arap, Cezire-i Ömer... Şehr-i Zor, Tavuk ve başkaları. İlk kez duyduklarımız da var. Örneğin Umm-u Kasr, Nisariye ve Kut. Bu Kut kenti de birinci Cihan Savaşı'nda İngilizlerle savaştığımız Kut-ül Amara olmalı...

Aslında her savaşta yeni yer ve kişi adları öğreniyoruz. Bu savaşta da öyle oldu. El Saddam ve'l Hüseyin'i biliyor muyduk daha önce. Bilmiyorduk. Hüseyin yabancı değildi ama Saddam öyle değil. Şimdi beynimize işledi. Saddam kadar Usame Bin Ladin de başka bir savaştan çıkıp geldi. Onun adını çözmekte zorlandık. Yeni adlar arasında enformasyon bakanı El-Sahhaf da aklımızda kalacak gibi. El-Sahhaf ve'l Simurg . Buradaki sahhaf sözünü bizdeki anlamıyla

almayın. Sahhaf aslında gazete anlamına geliyor. Taha Yasin Ramazan ve Tarık Aziz'i de ekleyebiliriz bu savaşın getirdiği adlara.

Şimdi savaş bitti. İşin garibi bu savaşı çıkaranlar sorumlu tuttukları bu kişilerden birini bile bulamadılar. Varlığını öne sürdükleri kitle imha silahları da buhar oldu. Hiç kimse çıkıp bunları lukata edemiyor.

Kargolar ve Kuryeler

Müvezziler genellikle âşık olamaz ya da olmaz. Müvezziler mektupları, postaları, havaleleri dağıtır ve bu arada tutkuya kapılıp kendilerini başka yola ve başka akımlara kaptırmazlar. Kaptırmamaları gerekir, örneğin postacılar kapıyı iki kez çalmazlar. İki yerine beş kez çalarlar. Bu defa evin hanımı duruma kızar ve kapıyı hiç açmaz. Açmayınca müvezzi ile karşılaşmaz. Karşılaşmayınca anlatmakta olduğumuz öykü bambaşka bir nitelik kazanır. Oysa müvezzi yakışıklıdır. Yakışıklı değilse bile ünlü bir şairdir ve içinde yaşadığı Akdeniz adasında gelen mektupları da postacı ya da il postino dağıtmaktadır... Şair çok meraklıdır ama mektupları kesinlikle açmaz, açıp içine bakmaz... Postacı kapıyı iki kez çalmayınca filmde olduğu gibi iş tatsız olur. Aşk bambaşka bir şeydir. Örneğin müvezzilerin deriden kocaman torbaları vardır ve omuzlarına asarlar. Bu torbaların içinde inanılmaz karmaşıklıkta bilgiler, sırlar ve gizemler bulunur. Bunların içinden çıkmak ise kolay bir iş değildir.

Akdeniz adasındaki postacı ise gönlünü kaptırır genç bir kıza ve başvurur adada yaşayan ünlü şaire ve ister ondan öğrenmek şiir yazarak baştan çıkarmayı taze genç kızı. Oysa şair de tutkun fena halde ve coşkulu bir biçimde aynı kıza... Müvezzi şairden metafor sözcüğünün anlamını öğrenmeye çalışır, şair ise bu gizemi gizli tutar etkin bir biçimde. Müvezzi ya da postacı, metaforu eğretilerken yurtdışında ucuz bir turla Güney Amerika gezisinde alışveriş yaparken genç kıza leman olarak fena halde çarpılır. Oysa kızın adı Melan'dır ve aşk yüzünden melankoliye kaptırmıştır kendini.

Müvezzi kendi müdüründen aldığı emirle kadının kapısını iki kez çalar ve bu kez kadın hiç umulmadık bir biçimde kapının iki kez çalınışına yanıt verir ve kapı açılır ve büyük bir skandal ortaya çıkar. Şairin eşi posta müvezziinin mütevazi eşi ile herkesin içinde tutulmuş olduğu kadının kızıyla sapık ilişkilere girdiği anlaşılır. Bu olan bitenler tüm Akdeniz kıyılarında yayılır paparazzilerin ağzıyla ve ayağına düşer.

Patlak veren bunalımı gidermek için Dünya Bankası ile IMF harekete geçer ve ilk olarak Püsta yönetimindeki müvezzilerinin sayısı ile aylıklarını azaltır. Bütün bunalımlarda bu böyle olur.

Bu kez sokaklarda müvezziler görünmez olur. Müvezzilerin özelleştirileceği, postacıların ortadan kaldırılacağı söylentileri yayılır. Özel dağıtım şirketlerinin çalışmaya başlayacağı görüşleri yaygınlaşır. Basın ve medyada dağıtım kavgaları patlak verir. Çünkü dağıtım şirketleri ile onların patronları birbirleriyle yumruklaşıp dövüşür. Cep telefonları ve dijital fotoğraf aygıtlarını birbirlerinin kafasına atarak.

Eskiden kalma gazete dergi dağıtım şirketleri de kendi başlarına kaldılar bu arada. Bu kez müvezzilerin adı bile geçmez oldu. Bunların yerine motosikletlerle donatılmış kargo ve kuryeler çıktı ortaya. Bunlar tüm ulaşım ve dağıtım alanlarını kapsadılar. Bu alanda çalışanlar en çok pizza dağıttılar motosikletlerin önüne koydukları telli kutularda.

Kargo ve kuryecilik yapanlar ise özgürlüklerimizi kısıtlıyor. Kapıyı çaldıklarında şairin kimliğini istiyorlar, kişinin ana ve baba adını, doğum yerini, inançlarını ya da inançsızlıklarını öğrenmek istiyorlar. Kısacası sorguya çekiyorlar. Akıllarımıza gelen her şey, tüm özel yaşamamız artık pizza ve hamburger şirketlerinin bilgisayarlarında. Kargolar ve kuryeler ikide bir kapılarımızı çalıyor. Evimizde rahat bırakmıyorlar bizi.

Özel yaşamımız da yok artık. Bizi evlerimizde bulamazlarsa bir kâğıt bırakıp bürolarına gelmemizi ve oradan kuryelerimizi ya da kargomuzu almamızı istiyorlar. Biz kargomuzu almaya gittiğimizde tepeden bakıyolar. Şair bu durum karşısında "Kargomuzu kapımızın eşiğine kadar getirmelisiniz" diye karşı çıkıyor. Doğal olarak getirmiyorlar.

Yeniden bizim mütevazı müvezzilerimizi istiyoruz.

Komet'in Kafa Pervanesi

Komet Paris'ten çıkageldi ve birden belirdi içinde bulunduğumuz mekânın ortasında. Bu yerleşim yeri ayakları sallanan sandalyeler, kahverengi boyalı ve vernikli küçük gıcırdayan masalar, kocaman aynalarla dolu... İnsanlar bir köşeye sıkışıyor ve bu sandalye, sardalya ve masaları kırıp dökmeden yaşamaya uğraşıyor. Bir yenilik olarak bu uzama bir de klima aygıtı yerleştirilmiş durumda ki bu gelişme çok önemli. Üstelik IMF heyetinin yeniden geldiği bu sıcak günlerde durmadan terliyoruz ve buna bir de rutubet, gudubet ve bir de nem ekleniyor ki bir ibret simgesi.

Ben de bu arada "Tanrım neler yazacağım?" diye düşünüp duruyorum. Komet işte kurtarıcı kuş gibi geldi. Biliyorsunuz Komet bir ressam ve kuyruklu yıldızların resimlerini yapıyor ve bunları yüksek fiyatla Paris'te satıyor. Biz pek inanmıyoruz ama inanmak istiyoruz ve bu durumu kanıtlıyor. Onu kızdırmak için Ömer'in daha çok sattığını ve ondan önce New York'ta sergi açtığını söylüyoruz. Komet belki kızmış gibi görünüyor ve bize içkiler ısmarlıyor. Ben Tekirdağ rakısı seviyorum. Sezer "Sizi gidi sarhoşlar" diyor. Ben sarhoşluk ve esriklik iddialarına karşı çıkıyorum. Demir, bu sıcakta rakı içmeyi bir yana bırakıyor. Böylece biraz sağlığımızı düşünür gibi oluyoruz. Komet ise Paris'te ne kadar çok para kazandığını göstermek ister gibi rakılar dışında viskiler de ısmarlıyor, büyük paralar ödüyor.

İbrahim yanımdan geçerken "Her zamanki gibi, değil mi?" diye soruyor, kafamı sallıyorum. Evet her zamanki gibi, her zamanki kadınlar, her zamanki genç ve çita gibi kızlar, her zamanki dedikodular, her zamanki gibi göz süzmeler, her zamanki sodalar, her zamanki gibi küçük fincanlarda kahveler, evet her zamanki gibi acılı kebaplar, her zamanki gibi uykusuzluklar, yalnızlıklar, kendi içimize kapanmalar, her zamanki gibi Ergin yine yok, her zamanki gibi başka yerlerde, Demir her zamanki gibi Boğaz'da Ferit'le birlikte, havalar ne zaman serinleyecek diye radyoyu izliyor, hava hiç serinlemiyor, bulutlar burunlarını gösterip yok oluyor.

İşte bu ortamda Komet şapkasıyla beliriyor. "Bu ne? Bu da nerden çıktı." gibi şaşkınlık sorularıyla karşılıyoruz onu. İlgiyi toplamış olmak fena mı? Hoşnut oluyor. Bu şapka bilinen nesnelerden değil. "Bu serpuş'u nereden buldun?" diye soruyorum. Paris'te zenginlerin eski eşyalarını attığı bir çöplükte bulmuş. Hah... Hah... Önündeki siperlikte bir delik ve bu delikte küçük bir pervane var. Bu pervane ya da fırıldak durmaksızın dönerek Komet'in terli yüzüne hava püskürtüyor, böylece Komet'in kafası çevresinde serinlik yaratıyor. Komet de biraz ferahlıyor. Bu pervaneden çıkan ince teller şapkanın çevresinde dolaşarak Komet'in kellesinin tepesine doğru uzanıyor. Burada yerleştirilmiş küçük aynalardan alınan güneş ışınlarının taşıdığı enerji elektrik enerjisine oradan fırıl fırıl dönme enerjisine dönüyor. Böylece gelişmiş teknolojinin bir ürünü ile karşı karşıya olduğumuzu görerek ayağa fırlıyor ve ayakta saygı ile önümüzü ilikliyoruz.

Hepimiz açgözlülükle harekete geçip Komet'in bu pervanelerden getirtmesini istiyoruz. Komet gördüğü ilgiyle mutlu ama oralardan bu şapkaları taşımak yerine bu şapka ile Beyoğlu'nun ara sokaklarında ya da "Art niyet Kahvesi'nde" gösteri yaparak yeni bir niyet mektubu kaleme almak istiyor.

Bizim ise böyle bir niyetimiz yok. Komet bu arada bu pervaneli şapkayı nasıl bulduğunu anlatıyor. Paris'te Seine nehri kıyısındaki Quai'lerden birinde gördüğü reklam levhasından hareketle kendini güneş enerjisinden yararlanan aygıtlar satan bu mağazada buluyor. Burada sadece bu pervaneler değil, güneş enerjisi ile çalışan soğutucular, ısıtıcılar, ılıklaştırıcılar, buz yapıcılar ve el lambaları ve akla gelmedik başka araçlar sergileniyor. Komet her yeri dolaşıyor ve en sonunda bir ön deneme olarak bu pervaneyi satın alıyor. Fiyatının da makul olduğunu söylüyor. Komet'i bozum etmek isteyenler ise bu serinleticilerden Tahtakale'de satıldığını söylediler. Bir meraklı, pervaneyi iyice inceledi. "Bunda yeni bir teknoloji yok. Zaten yapacaklardı. Demek ki yapmışlar. Çoktan Japonlar yapıp Doğu Han'da satıyorlardır" dedi.

Bu sözlerden çevredekilerin Komet'e karşı kıskançlık krizleri geçirdiklerini ve doların durmadan yükseldiğini daha yeni anladıklarını ortaya çıkardım. Ben herkesin önünde pervaneyi alıp yüzüme tutuyorum ve buradan püsküren havayı yüzümde dolaş-

tırıyorum. Etkisi çok değişik. "Komet'i çekiştireceğinize bu yeni aygıtın gelecekte insanlığa neler sağlayacağını düşünün" diye homurdanıyorum. Ben her zaman Komet'ten yanayım. Yazdığı şiirleri bile beğeniyorum.

Bu arada Aras Ören gelmez mi birden Berlin'den pat diye. Son romanı daha yeni yayımlandı ve taze. Kitabın adı *Kitaptaki Yüz* ve kapakta Aras Ören'in yüzü var ve kendi yüzüne benziyor bütünüyle. Kitabın ilk bölümünde bir labirent anlatılıyor. Komet de dahil hep beraber bu labirentte yitiyoruz, sonra minotaurus ile karşılaşıyoruz mitolojideki...

Ben bu arada Komet'e sitem ederek "Pervaneli şapka getirmedin, bir bilimkurgu getirseydin hiç olmazsa" diyorum. Komet okul kitaplıklarından eski bilimkurguları bulup getirirdi eskiden ve bana kopyalarını verirdi. Bunu da yapmaz oldu artık. Ben de karşılık olarak "Artık şiirlerini okumayacağım" diyorum. Bunun üzerine Sinan Fişek Londra'dan gelerek *The Sunday Times Magazine*'nin üzerinde Marilyn'in müthiş eski resimleri bulunan bir nüshasını veriyor, bununla da yetinmiyor, Nabokov'dan son çevirdiği *Rua Dam, Vale* adlı kitabı armağanlarına ekliyor.

Başkalarını bilmem ama ben mutluluktan havaya sıçrıyorum. Sinan çünkü müthiş çeviriler yapar.

Komet pervanesini fırıldatıyor ve "Ben bugünlerde aşığım" diye belediye hoparlöründen ilan ediyor... —Olabilir—

Sars

Yeni bir çağdayız: "SARS Çağı". Deprem ülkesi olarak hep sarsılıp duruyoruz ama "SARS" başka bir görüntü sergiliyor önümüzde. Bu nedenle "sarsma", "sarsılma" ve "dalgalandırma" diyerek eski günleri de anımsıyoruz bir ölçüde. Kısacası hiç kıpırdamadan durmak gerekiyor. Yüksek dozda ilaçlar içiriyordu hastalara. Şimdi bu hastalık "atipik zatürree" olduğuna göre bir anlamda ne olduğunu anlamamız güç oluyor. Zatürreenin anlaşılmaz başka bir biçimi olduğunu çıkarıyoruz. Ayrıca öldürücü. Hiçbir biçimde güldürücü değil. Bilim adamlarının ve bilim çevrelerinin açıklamalarına göre aslında ve temelinde nezle gibi bir hastalıkla karşı karşıyayız. Bir başka deyişle "akut solunum yetmezliği sendromu" deniliyor. Solunum yetmezliği olduğuna göre soluk almakta güçlük çekiyoruz, belki de soluk alamayıp boğuluyoruz. En zayıf bir olasılıkla nezle olarak hapşırık ve tıksırık aşamasında kalabiliyoruz. Gene de rahatsız edici ve borsaları sarsıcı, ekonomiyi altüst edici bir olay bu. Belki SARS değil de daral, kısacası daral geliyor insana bu hastalığa yakalandığında. Örneğin ben sık sık nezleye yakalanıyorum, kâğıt mendille burnumdaki akıntıyı kesmeye uğraşıyorum. Sevgili dostlarım bu duruma "Gümüş dere durmaz akar" diyorlar. Ben de "Yürüyelim arkadaşlar" diyorum ama nezlemi kesmek için burun damlası, antibiyotikler, buğu teknikleri kullanıyorum. Hiçbir gelişme olmuyor. Bu geçirdiklerim de SARS mı acaba? Ama bizim doktorların, sağlık kuruluşlarının rahatlığına bakıp "Bize bir şey olmaz, necip Türk ulusu böyle salgınlara dirençlidir" diyorum. Geçmiş yıllarda kolera çıktığında "akut barsak iltihabı" diyerek başarılı bir mücadele ile yerle bir etmiştik o hastalığı. Şimdi hiç aldırmıyoruz ve yerimizden kıpırdamıyoruz. Sayın bilginlerimiz ve uzman hekimlerimiz de bu hastalığa tanı bile konulamayacağını, buna uygun laboratuar bulunmadığını söylüyorlar. O zaman tanısı olmayan, tanınmayan bir hastalığa karşı ne yapacağız? Belli değil. Olsa olsa alın yazısına bırakacağız kendimizi, böylece hastalık da

kendi kendisine etkisini yitirecek. Eski kitaplarda ve tarihlerde belirtildiğine göre savaşları salgın hastalıklar izliyor. Örneğin "kara ölüm", "veba" gibi başka salgınlar silip süpürdü geçmişte insan kitlelerini. Burada da durum pek farklı değil. Afganistan, Irak, Körfez gibi savaşlar, ardından SARS'ı getirdi belki de. Belki değil büyük bir olasılıkla bu böyle. Üstelik bu salgınların bir nedeni olmalı. SARS gibi salgınların Uzakdoğu ülkelerinde, Çin ve Maçin, Çin hindi, Demirhindi, Singapur, Tayland, Tayvan, Vietnam ya da Kamboçya gibi ülkelerde patlak vermesi ve bu ülkelerin kırsal yörelerine yayılması düşündürücü. Bu gibi düşüncelere Jean Paul Sars ya da Jean Saul Pars gibi filozoflar karşı çıkıyor ve bu gibi eğilimleri ırkçı buluyor.

Hastalığın etkeni öğrendiğimize göre bir çeşit oynak ve kaypak bir virüs. Bu virüs genelde nezle yapan bir minik canlı. Yalnız bir özelliği var. Bu virüs belirli koşullar ve ortam içinde biçim değiştiriyor, direnç kazanıyor ve güçleniyor. En sonunda öldürücü olabiliyor. Bu virüse karşı yapılacak pek bir şey yok. En basiti elinizi yıkayacaksınız. Şu sıralarda bütün Çin halkı milyarlarca insan ellerini yıkıyor. Hastalığın patlak verdiği bölgeyi karantinaya alacaksınız, kalabalık yerlere girmeyeceksiniz, ağzınızı burnunuzu maskeyle örteceksiniz. Ayrıca hastayı yalıtmak gerekiyor. Yalıtılmış ve havalandırılmış odalar gerekiyor hastanelerde. Bilginler, Çin ve Uzakdoğu gibi kalabalık, beslenmek için daha çok domuz gibi hayvanlardan yararlanan ülkelerin bu virüsü güçlendirecek ortamı hazırladığını belirtiyor. Domuzlar vıcık vıcık kendi pislikleri içinde yuvarlanıp yüzüyor. Lapa gibi yiyeceklerle besleniyor. Çinlilerin, özel tavaları içinde sokaklarda kızarttıkları hamamböceklerini karides gibi yediklerini biliyoruz çıtır. Bu da yetmiyor, daha düne kadar geleneksel olarak gırtlaklarını kazıyıp çıkardıkları balgamları büyük bir ustalıkla tükürüyorlardı Çinliler. Buna Mao Çe Dong de Deng Şao Ping de engel olamamıştı. Kısacası herkesin bir tükürük hokkası vardı ayağının dibinde. Gene insanlar uygun zamanda son derece ustaca gırtlaklarını kazıyorlardı. Bu durumda nezle virüsleri değişiyor, doğada kendi halinde yaşayan virüsler sertleşiyor, güçlenerek sarsıyordu insanları. Son günlerde hastalıktan ölenlerin sayısının azaldığı, virüsün etkisini azalttığı söyleniyor. Ama buna ne kadar inanılabilir? İnsanlık tarihinde SARS benzeri

ama ondan çok daha korkunç bir hastalık daha anımsıyoruz. O da "İspanyol nezlesi". İspanyol nezlesi Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru patlak veriyor ve yaklaşık 30 milyon insanın ölümüne neden oluyor. Savaş sonuna doğru gene nasıl olduğu bilinmeden ortadan kalkıyor.

Şimdi de SARS aynı biçimde güçlenip daha yaygınlaşırsa, İspanyol nezlesi boyutlarına erişirse ne olacak? Hastalığın virüsü saptandı, virüsü bulan doktor özveriyle öldü ama bundan bir aşı yapılamadı. Hastalığın tanımı da güçlükle sağlanabiliyor, ilk belirti ateş. Bu yüzden önce ateşi yükselenlerden kuşku duyuluyor. Bunun için havaalanlarında, yolcu uçaklarında herkesin ateşi ölçülüyor. Gene de bir umut var. Bu umut Mısır çarşısından ve kocakarı ilaçlarından kaynaklanıyor. Bir örnek olarak şalgam suyu bulundu. Havuçla pekiştirilen şalgam suyu çok tutuldu ve Çin'e şalgam suyu dışsatımı başladı. Belki bu dışsatım ekonomik ilişkilerimizi de genişletecek. Ama Uzakdoğulular da boş durmuyor. Kamboçyalılar sarsa karşı "Ayşekadın fasulye çorbası"nı buldular. Bu çorbayı içerek SARS'a karşı dirençlerini arttırıyorlar.

Bize gelince tam bir rehavet içindeyiz. Çok şükür SARS olayı görülmedi. Biz akut solunum yetmezliği ile değil, akut solunum yapabilmek için uğraşıyoruz. Derin nefes al!

Lirik Aşure

Geleneksel yöntemlerle hazırlanan eski sütlü tatlıları seviyorum ve bunların içinde muhallebinin yanında tavukgöğsünü, keşkülü, sütlacı, kazandibini özellikle seçiyorum. Aşureyi de unutmuyorum sütü olmasa da. Baklagil ağırlıklı olan bu tatlının tarihi Nuh'un gemisine kadar gidiyor. Öncelikle dış görünüşü pırıl pırıl parlayan ve vitrinindeki ürünleri ağız sulandıran muhallebiciye dalıyorum ve üzeri cam kaplı masalardan birine oturuyorum, beyaz ceketli garsonlar koşuşuyor. Çoluk çocuklu aileler, yaşlı emekliler, yeni sevgililer, son romantikler orada. Masalar nerdeyse bütünüyle dolu. Bir yandan yeni müşteriler giriyor. Ayakta bekleyenler bile var. Burada bile rahat oturmak, rahatça bir şeyler yemek olası değil. Önümüzdeki büyük caddeden milyonlar geçiyor, bunların bir bölümü de muhallebiciye atıyor kendini. Doğal olarak geleneksel damak zevkimiz sürüklüyor bizi buralara. Sütlü tatlılar yanında fıstıklı ya da kaymaklı baklavalar, kadayıflar, börekler, su börekleri, poğaçaları arayıp buluyoruz.

Hepsinin ayrı özellikleri var. Böylece mide uygarlığının bir bölümünü gövdeye indiriyoruz sevgiyle. Sonra niye kilo aldığımızı soruyoruz kendi kendimize. Kolesterolümüz artıyor belki. Ama her gün sağlık sorunlarındaki bilgiler değiştiği için belki de bu kadar yeme içmenin hiç de zararı olmadığı kanısına varıyoruz. Ve yeniden tatlılara ve hamur işlerine dalıyoruz. "Hamurabi" diye bir lokanta açıldığını duyuyoruz. Doğal olarak burada "hamur" ürünleri satılıyor, durmadan hamur yoğruluyor. Ve tüm "abiler" börekleri ve çörekleri atıştırarak yüzyıllar öncesinden gelme yasaları inceliyor ve belki yeni bir anayasa düzenliyor.

Doğal olarak ben de koltuğumda daha uzun süre oturmak ve su böreklerinin üzerine, bir de gülsulu ve pudra şekerli bir su muhallebisi indirmek istiyorum gövdeye. Bütün muhallebi çocukları da böyle yapar sanırım. Bütün olarak bu tatlılar ve sütlüler çoğunlukla saray mutfağından kaynaklanıyor. Biliyorsunuz. Saray mutfağından geldiği ve bu saray da çok uluslu bir imparatorluğun sarayı olduğu

için, bu mutfak kazanları ve kepçeleri ile sahanları yüzünden dünyada eşsiz olmakla çeşitli tatların karışımı bir çeşit mozaik niteliği kazandı. Bu nedenle tavukgöğsünün üzerine tarçın ekiyoruz. Tüm bu tatlıları saray mutfağına yerleşen Mengenli aşçılar, pideleri ise Safrabolululular yaptı. Biz de şimdi afiyetle yiyoruz.

Mozaik ve çok boncuklu kültür burada bitmiyor. Tepemde bekleyen garson tepemi attırdığı için muhallebiciden çıkıp çağrılı olduğum gösteriye gidiyorum. Tantanalı bir gösteri bu, üstelik geleneksel ve kendi kültürümüz başka kültürlerle bağdaştıran ve bu yüzden bardağı taşıran bir gösteri. Kırmızı halılar üzerinde yürüyorum. Girişte birbirinden güzel genç kızlar karşılıyor beni ve elimdeki çağrıyı inceliyip karşılaştırıyorlar ellerindeki listelerle. Listede adım yok. Ama sorun çıkarmıyorlar. Adsız bir kahraman olarak giriyorum içeriye, güvenlik denetiminden geçip. Elimdeki çağrı yeterli geliyor ne de olsa. Üstelik zengin ve görkemli bir gösteri bu. Birilerinin kesenin ağzını açtığı belli besbelli ve çiftetelli. Bir yerlerden "Kesenize bereket". "İşte ülkeyi tanıtma böyle olur" gibi sözler duyuyorum. Tanıtmadan çok kese ağır basıyor. Gösteriden önce tıkınma ve lüpletme gösterisi başlıyor salonlara konulmuş uzun masalar ve onların üzerindeki çeşit çeşit yiyecekler, dolmalar, tandırlar, kebaplar, beğendiler, bademli pilavlar ve fıstıklı pilavlar, börekler arasında. Ortaya gelinceye dek iki sıra dizilmiş ellerinde tepsiler, tepsilerin üzerinde alkollü sıvılar dolu bardaklar taşıyan ak ceketli garsonlar arasından geçiyoruz. Sanki nişan törenindeyiz. Eline bir içki alan başlıyor dolaşmaya ya da masaların çevresinden bir aralık bularak yiyeceklere ve yemeklere yaklaşmaya. Yemekleri dolduruyoruz bir elimizle tuttuğumuz tabağa ve ayakta atıştırıyoruz ne bulursak. Bulduklarımız hiç fena değil. Yemeğini yiyenler ve içkilerini içenler, doymuş gibi olanlar, zayıflamak için rejim yapmakta olup da bu masaları görünce diyetlerini bozanlar yavaşça ilerliyorlar büyük salona açılacak kapılara doğru. Şimdi bir birikim var kapılarda. İçeri girilince iyi bir yer bulma sorunuyla burun burunayız. Özel çağrılı iseniz sorun yok. Kendilerini her zaman protokolden sayanlar için de sorun yok. Kapılar açılıyor ve itiş kakış, zorlukla salona giriyoruz ve bir yer buluyorum şık bay ve bayanların arasında. Uzun zaman alıyor salonun dolması. Seçkin kişiler en sonra geliyor ve kendilerine bir yer bulmaktan

çok kendilerini göstermek ister gibi bir süre dolaşıyor çevrede ve koltuklar arasında. Medyatik kişiler, köşe yazarlarını ve TV'cileri de eklemeliyim böyle dolaşıp kendini gösterenlere. Böylece onları daha yakından tanımış oluyoruz. Gösteri zamanı yaklaşırken, sahneye bir boydan bir boya çeşitli orkestralar ve korolor yerleşiyor. Bir yanda alaturka, ortada alafranga, öte yanda davul, dümbelek, darbuka, klarnet ve kemençe. Sahnenin gerisine doğru korolor yer alıyor sağda ve solda. Alaturka koroyu da katmak gerekir buna.

Birden büyük gümbürtüyle Carmina Burana başlıyor. Kim nerden buldu bu Carmina Burana'yı? Nedense bir şey sanıp hep çalarlar. "Oooo... Fortuna..." Ne yapalım alnımızda bu yazılıymış. Kendimizi ancak Carmina Burana'yla Avrupa'ya yaklaşmış duyuyoruz, biraz ortaçağ, biraz karanlık ve izbe köşelerde dionizyak orjiler. Biraz kilise korosu, biraz uygun adım marş, biraz Carl Orff nedeniyle Nazi Almanya'sını akla getiren bir yapıt. Avrupa Birliği'ne girerken Almanya'ya bir gönderme yapmakta yarar var. Öte yandan Carmina Burana ortaçağı yansıtırken, bizim de ortaçağdaki bando mızıkamız mehteri gündeme getirmemiz gerekiyor. Yoksa nasıl bir bağ kuracağız ve nasıl olup da bir zamanlar Viyana'nın surlarına dayandığımızı ve askeri bandoyu dünyada ilk kez bizim tanıttığımızı anlatacağız. Buna uygun olarak görünüyor sahnenin gerisinde ve herkesten yüksekte heybetli bir biçimde mehter takımı. Ortada büyük bir kös bıyıklı ve göbekli bir kişi kocaman tokmakları arada bir kafasının üzerinden geçirerek vuruyor güm tüm gücüyle yeri göğü inleterek. Bereket versin mehter takımı sahneye de sığamayacağı için olduğu yerde durdu ve yürüyüşe geçmedi. Yürüyüşe geçseydi iki adım ileri bir adım geri düzeninde imgemizi zayıflatabilirdi Avrupa karşısında. Bu nedenle yöneticileri kutlamamız gerekiyor. Ortaçağ ve askeri müzikten sonra sıra geldi dinsel müziğe ve tasavvuf musikisi topluluğu korosu başlarında her çıkış ve girişte alkışlanan yöneticisi ve solisti olmak üzere "Allahümme seyyi dina"yı söyleyip manevi gücümüzün kaynağını anımsattı. Tüm bu biterken devlet opera ve orkestra korusu da katıldı ona. Sıra geldi, mozaik ve kültürlerin birleşmesi söyleminin kanıtlanmasına. Bu gibi olaylarda nasıl birer Ortodoks ve Ermeni papazıyla, bir de haham çıkarılırsa ortaya, bu kez de buna benzer bir donanım sergilendi. Patrikhane mugannileri ile Sefarad ilahileri korosu ve Ermeni Teganni heyeti çıktı ortaya.

Bunları ise kocaman kavuklu bir derviş ney çalarak yapıştırdı birbirine. Böylece Mevlana'nın "Kim olursan ol gel, ister Mecuzi ol, ister Hıristiyan ol" çağrısını anımsadık ve bu eski mozaik örneği ile yeniden gururlandık. Mevlana, Türkiye seninle gurur duyuyor. O arada Anadolu unutulur gibi olmasın diye çok bilinen Adıyaman halk oyunu çıktı meydana ve erkekler tohum ekip buğday biçerken kızlar da onlara su taşıyıp susuzluklarını giderdiler. Böylece halk danslarının kökeninde çalışma ve emeğin yattığını kanıtladılar. Ardından klasik Türk müziğinin oynak havaları geldi akla "köçekçe" ile, bunu roman havaları izledi kaçınılmaz biçimde. Balık Ayhan and his Orchestra girdi devreye. Doğrusu, Balık Ayhan'ın darbukası bastırdı tüm örnekleri ağır roman olarak. Böylece "Köçekçe" ile "Roman" birbirine uyumlu biçimde yan yana yer aldı gösteride. Araya giren birbirinden canlı baleler ve bale gösterileri ile bizi eski İstanbul yaşamından Cumhuriyet'e götürdü bu gösteri. Arada bir Karagöz Hacivat örneği bile belirdi sahnede. Böylece gölge ve sahne oyunlarımız olduğunu da cümle aleme göstermiş olduk ve bundan sonra da göstereceğiz. Bu arada alaturkaya geçilerek sevdiğimiz ve tanıdık şarkılar çıkarıldı önümüze coşkuyla. Bir yandan "Dök Zülfünü Meydana Gel" öte yanda "Nihavet Longa" ya da "bilgisayar yonga" ve "Yine bir Gülnihal". Bu arada "Yunus Emre Oratoryosu" kaynadı gitti. Fatih Erkoç ve arkadaşları jazz ve pop müziğiyle ilişkilerimizi sergilediler. Fatih Erkoç bir ara Louis Armstrong stili çatlak sesle bir şarkı da döktürdü. Bu bölüme Cumhuriyet dönemi tango ve fox-trotlarını ekleselerdi çok iyi olurdu. Örneğin "Papatya Gibisin"i kulaklarımız aradı. Ama Fatih Erkoç ud üzerindeki ustalığını göstermek üzere fazla dayanamadı.

Geri kalmamak için Mevlevi tekkesinden semazenler döndü eteklerini açarak, Halveti Cerrahi ya da Aczmendi'lerin zikirlerini de göreceğiz diye beklerken, neyse ki öyle bir şey olmadı. Bu zikirler saklanmıştı bale gösterilerinin kimi aralıklarına.

Gösterinin doruk noktası ise Mozart'ın ünlü Türk Marşı'nı mehter takımına çaldırmak oldu. Bu biraz Kızılordu Korosu'nun üniformaları ve kocaman şapkalarıyla "Şıkıdım, Şıkıdım" şarkısını söylemesine benzedi. Böylece mozaiklik uğruna biraz karışık, biraz turistik bir gösteri alkışlar arasında sona erdi. Sonradan sordum kendi kendime: "Bursa kılıç kalkan ekibi niye yok?"

Beklenmedik

Son iki yıldır yeryüzü iklimi değişiyor gibi. Her yerde fırtınalar, tayfunlar patlak veriyor, seller evleri, arabaları sürükleyip götürüyor, köprüleri yıkıyor. İnsanlar doğal güçler karşısında tutunamayıp yok oluyor. Kısacası doğa kendini gösterdi iyice. Bunlara depremleri de katabiliriz. Her yer kıpırdayıp duruyor. Titreşim içindeyiz. Kimi zaman ürkütücü boyutlara yükseliyor ölçülere baktığımızda. Boyun eğip bir şey yapmadan bekliyoruz. Başımıza başka yıkımlar da gelebilir. Uzun dönemli düşünürek kutuplardaki buzların eridiğini bildiriyor bilim adamları. Buzlar eriyorsa ve bu erime sürerse sular altında kalabiliriz bütünüyle ya da bütüne yakınıyla. Aklıma Hollywood yapımı felaket filmleri geliyor.

Bütün bunlara baktığımda artan rutubet ve neme aldırmıyorum ve aldırmamakta direniyorum. Rutubet doruklarda. Karşı dağlara bakıyorum ve tepelerden, yamaçlardan aşağı doğru inmekte olan bulutları görüyorum. Pamuk yığınlarına benziyor. Bu nemli kitleler yağmura dönüşse diye yakarıyorum. Bir de başka olasılık üzerinde duruyorum. Ya yağmura dönüştüğünde seller götürürse ortalığı. Her şey olabilir. Sıcak ve nem bir arada bunalım veriyor. Çarşıya çıkıyorum, dolaşırken terler boşanıyor her yerimden. Gömleğim yapış yapış. Eve dönüyorum. Pestil gibiyim. Yatağa uzandığımda ıslak kalıbım çıkıyor çarşafa. Durmadan yıkanıyorum. Geceleri "nü" uyuyorum. Çoğu kez uyuyamıyorum. Soğutucular ve derin dondurucular bile işlevlerini yerine getiremiyor.

Tüm bu olumsuzluklara karşın sevindirici biçimde birtakım ilk olaylarla karşılaşıyorum. Örneğin "limon". Örneğin on yıl önce bahçemize diktiğimiz limon fidanlarından biri ilk kez meyve verdi. Yeşil bir limon var şimdi yapraklar arasında. Böyle bir şey sevindiriyor ve yerinden zıplatıyor insanı. Yıllardır bu limon ağaçlarının meyve vermesini istiyorduk. Artık umudu kesmiştik. Uzman geçinenler "Sizin burası rüzgârlı bir yer. Denizden gelen tuzlu hava bu limonları kavuruyor olmalı" diyorlardı. Hastaydı ayrıca bu ağaçlar.

Kimi yapraklar buruşuyor, içinden kurtlar çıkıyordu. Bunu engellemek için Almanya'dan ilaçlar getirdik. İşte günün birinde bir limon verdi ağaçlardan biri. Sezer'le sevinç içinde bağrıştık ve kutladık bu olayı. Hemen fotoğrafını çektik bu ilk limonun. Defterime tarih düştüm: 30 Ağustos 2000. Büyük Taarruz'un yıldönümü. Bizim bahçede de limon ağaçları taarruza geçecek galiba. Belli olmaz. Öbür limon ağaçlarının da meyve vermesini bekliyoruz ve her sabah bütün limon ağaçlarını denetimden geçiriyoruz. Ayrıca bahçemizde iki muz bitkisi var. Onların da ürün vermesini bekliyoruz. Şimdilik yaprakları büyüyor. Günün birinde hevenk biçimindeki meyvelerini görürsek şenlik yapacağız. Düşünün önce limon, sonra muz. Doğrusu yerli muzu seviyorum ve her yerde yerli muz arıyorum. Lezzetli çünkü. Dışardan gelme plastik gibi muzlara benzemiyor.

Aslında bahçemiz gelişiyor ve bu durum bizi gönendiriyor.

Bir yandan kocaman kırmızı çiçekler açan Japon gülleri, öteyandan duvarlara tırmanan begonviller, beyazlı kırmızılı zakkumlar, bir köşede bir türlü büyüyemeyen bir jarakanda, başka bir köşede gerçek bir çam, her dem yeşil. Bir köşede bir margaz asması sarıyor etrafı yavaş yavaş.

Bu ilk limonla birlikte konuk baskınına uğruyoruz. Ne yapacağımızı, onları nasıl ağırlayacağımızı şaşırıyoruz. Ağır konuklar bunlar. Olmadık şeyler istiyorlar ve kısa sürede evin içine de yayılıyorlar. Yedi bavulla geldiler, sekizinciyi doldurmakla meşguller.

Neyse ki denize açılıyoruz ve adanın arkasında sırtı için sulara kaşıklar salıyoruz. Kaptan bu bölgede çok palamut yakalandığını söylüyor ve oltalardan birini elime tutuşturuyor. Hiç umudum yok. Bu kadar yıl mavi yolculuk yaptım, hiçbirinde bir tek balık yakalayamadım, şimdi mi yakalayacağım. Beklenmedik olay oluyor ve üst üste iki palamut yakalıyorum. Oltanın ucunda çırpınarak geliyorlar. Sevinçle çığlık atıyorum. Palamutlarla fotoğraflarım çekiliyor. Herkes beni kutluyor. Akşam balıklar usta ellerde pişiriliyor. Çok lezzetli oldukları söyleniyor ve kadehler onuruma kaldırılıyor.

Bu yıl teknede ilk kez bir de uzaylı bir kadınla karşılaşıyorum. Adı Melbva. Hem uzaylı, hem New York'ta yaşıyor. Bana New York'lu olduklarını söylüyorlar. Yutar mıyım böyle bir şeyi. Ben bu kadının uzaylı olduğunda ısrar ediyorum. Kafa yapısı aynı uzaylılar gibi. Geriye doğru kavun gibi uzuyor, alnı ise çıkık. Gözler

çekik ve küçük. Üzeri koyu renk bir özel gözlükle kapalı. Denize girmiyor. Çekiniyor. Uzaylıların derileri hassas olmalı. İyice zayıf ve ince bir kemik yapısı var.

New York'ta bir okulda öğretmenlik yapıyormuş. Şimdi anlıyorum. Uzaylılar ajan olarak göndermiş olabilirler. Kibarlık olsun diye İngilizce konuşuyoruz. Zaten bu uzaylılar hep İngilizce konuşurlar. Güneş battıktan sonra uzaylı bayanın çenesi açılıyor ve uyguladığı eğitim sistemi konusunda bilgi veriyor. Onun eğitim sistemi hafif sopa ile dayaktan geçiyor. Biz şaşırıyoruz ama bir şey diyemiyoruz.

Böylece ilk kez bir uzaylı bayan ile karşılaşmış ve bir ölçüde iletişim kurmuş oluyorum.

Bu ilkler daha da çoğalabilir. Oysa şimdilik böylece bitiyor.

Telefonun Zırlama Günü

Telefonu sevmiyorum, nefret ediyorum, kurtulamıyorum. Evin içi her türlü telefon kablosuyla, fişlerle ve bağlantılarla, elde taşınabilen telsiz aygıtlarla, faks ve modemlerle dolu. Dışardan biri aradığında yer gök inliyor, zırıltı ve çıngırtı ile çınlıyor. Bu durumda yerimden fırlıyorum. Zıpp. Yüreğim çarpıyor. "Ne oluyor acaba? Ne var acaba?" diye soruyorum kendi kendime. Bu durum müthiş bir gerginlik yaratıyor anlamış olduğunuz ya da olacağınız gibi. Önlemler alıyorum ama yeterli olmuyor. Cep telefonunu kapatıyorum, böylece dinleme alanı içinde bulunmaktan kurtuluyorum. Cep telefonu yerine normal telefonda da telesekreterli sistem var. Böylece engel olabilirim telefon saldırılarına. Ama telesekreterim bozuk. Beni dinlemiyor. Durmadan çalıyor.

Bugünlerde uzaklardayım ve dinleniyorum. Herkesin dinlenme ve tembellik, uyuşukluk hakkı yok mu? Bu konuda araştırmalar bile yapılıyor. Sonuç nereye varacak orası belli değil. Ama ben haklarıma ve hukuka bağlıyım. Danimarka kriterleri diye can sıkıyorlar, o başka. Neyse, ben öğleden sonraları yemek yiyip, midemde şişkinlik hasıl olup, gevşeme durumuna girdiğimde bir köşeye kıvrılıp ya da bir koltuğa büzülüp kestiriyorum. Bunu sık sık yapıyorum. Koltuğa oturduğumda başım arkaya doğru sarkıyor ve bir süre böyle kalıyorum.

Böyle öğleden sonraları uzanıp hafifçe uyumanın çok yararlı olduğunu söylemişti Hakkı Hoca. Ama kimdi bu Hakkı Hoca. Şimdi çok anımsamıyorum, böylece belleğimin zayıflamaya başladığını anlıyorum. Oysa böyle kısa süreli uykularla belleğim yeniden güç kazanıyor. İşte bunun çok yararlı olduğunu söylemişti ve ben de derinden inanmıştım. Sadece Hakkı Hoca değil gazeteler de yazıyordu bunu. Gazetelere her zaman inanmasam bile etkili oluyordu bu konudaki haberler. Bir de gazetelerde hiç haber olmadığını söylüyorlar. Bence tam tersi, haberden geçilmiyor, bu nedenle iyi bir yemekten sonra uyku bastırıyor.

İşte öğleden sonraları, ikindiye doğru uyku çekmeye bayılıyorum. Bu nedenle hemen büyük bir koltuk, rahat bir sedir, sırtıma uygun bir şilte bulup uzanıyorum. Napolyon da yaparmış bunu. Bu artık alışkanlık haline geldi ve bunu yapmadan olmuyor. Bu arada yattığım yerde hafiften horuldadığım da söyleniyor. Ben buna itiraz edince veletler horultumu teybe bile almışlar, sonradan bana da dinlettiler. Heybetli bir horultu bu. Beğendim, ama çocuklar çok güldüler benim yüzüme bakıp. Oysa keratalar durmadan cep telefonu ile konuşuyorlar kulaklarına yapıştırıp ya da internet kafeye gidip chat'leşiyorlar birileriyle. Gevezelik kısacası. Benim böyle bir durumum yok. Onlar chat'leşirken ben uyuyorum ve belki de düş de görüyorum.

O gün ters bir günümdeyim. Kestiriyorum gene koltukta. Çevrede kimse yok. Horultum güvenlikte.

Böylece kimsenin rahatsız etmeyeceğini, sağlığıma kavuşacağımı, kaplıcalara gidip birkaç gün sodalı sularda banyo yapacağımı düşünüyorum. Düşündüğüm gibi olmuyor. Evin her köşesinde birbirine bağlı ve bağlımlı telefon aygıtları hep birlikte ötmeye başlıyorlar. İster istemez yerimden fırlıyorum. Telefonda bir ses:

"Alo, alo, siz misiniz?"

Yanıtlıyorum:

"Evet biziz, siz kimsiniz?"

"Ben benim ama bakalım siz o musunuz?"

"Doğal olarak ben benim. Yeni uykumdan uyandım. O nedenle karıştırıyor olabilirim."

"Ama önce siz kendi kimliğinizi açıklamalısınız."

"Şu anda evde yokum ve kapsama alanı dışındayım daha sonra yeniden arayın" diyorum ve telefonu kapatıyorum.

Yeniden yatıyorum ve gevşeklik basıp yavaşça uykuya doğru kayarken, telefon yeniden çalıyor. Hem de benim manyetolu telefon. Geçmişten kalma bir antika. Telefonda hırıltılı bir ses:

"Ben Hakkı Hoca."

"Vay Hakkı Hoca. Ellerinden öperim."

"Seni yaramaz. Gene koltuğumda mı oturuyorsunuz?"

"Evet ama bana rahat vermiyorsunuz."

"Koltuğumu istiyorum. Öğleden sonra uyuklamak istiyorum."

"Hakkı Hoca bırak bunları ve bırak benim manyetolumdaki eski hatları. Onların hepsi bitti. Şimdiki teknoloji başka."

"O kadar değil."

"Nasıl değil? Şimdi her şey dijital."

"Hoşça kal ve iyi uykular."

"Uyuyacak hal bırakmadın Hakkı Hoca."

Ama öğleden sonra şöyle bir kestirmek sağlık açısından iyidir. Yeniden kendimi bırakıp gevşerken yeni telefon zırlaması ile tırlamak üzere fırlıyorum.

"Alo ben döndüm."

"Neredeydin?"

"Ege denizinde Kiklad adalarında. Issız adalar. Şimdi telefon edebiliyorum."

"Bir yanlışlık olacak."

"Bir yanlışlık olamaz çünkü ben benim."

"Sen sen olabilirsin ama ben kendimde değilim."

Telefonu kapatıyorum. Yeniden çalıyor, bu kez çıkan adam bağırıp çağırıyor. "O hergele nerden çıktı da yazar oldu başımıza. Şu duruma bak ne hallere düştük." Ona hak veriyorum ve yatıştırıyorum. Başka biri yazdığı bir şiiri okumamı ve incelememi, gerekirse yanıtlamamı istiyor. Buna vaktim olmadığını söylüyorum.

Hakkı Hoca yeniden telefon ediyor ve koltuğunu istiyor. Vermiyorum. Beyhan Hanım telefon ediyor ve yemeğe çağırıyor. Atlatıyorum.

Tüm araması gereksiz kişiler ve başkaları, hepsi hepsi birbiri ardından telefon ediyor. Ben de inatla uyumaya çalışıyorum.

Sonuçta tüm sinirlerim gerginlik sonucu birbiri ardından kopar gibi geriliyor. Uyku saatimi ertelemek zorunda kalıyorum. Sonradan arkadaşlarıma "uykusuz Perşembe"yi anlatıyorum.

Zenciler ve Çinliler

Cumhuriyet Kasabı Haydar Bey kasasının başında bekliyor, pinekliyor ve dikkatle çevreyi denetliyor. Ortalık karışık. Yazarkasa yazmaz oldu. Bir yandan çırakları ve ustaları gözetliyor. Her yer tertemiz pırıl. Fayanslar saydam... Gene de bir burukluk ve kuraklık var içinde Kasap Haydar'ın. Müşteri azalıyor. Müşteri giderek azalıyor. Müşterinin neden azaldığını biliyor Haydar Usta. Müşteri korkuyor. Müşteri ete yanaşamıyor. 250 gram et alıyor. Bununla nefsini körletiyor. Büyük oranda karnı aç müşterinin. Hayat pahalı. Ekonomi durgun. Kasaptan et alacağı yerde gidip büyük bir dönercide kocaman bir İskender, pidelerle donatılmış, üzerine kızgın tereyağı gezdirilmiş, domatesli salçalı bir İskender kebap yemek istiyor. Bu özlem içinde. Karnı doymuyor müşterinin. Açgözlü mü bu adam? Sanmıyorum.

Müşteri, korkuyor. Ya Avrupa'dan "deli dana" gelmişse, ya biz kendi mis gibi etlerimizi yiyecek yerde yapay naylon ya da plastik gibi Avrupa etleri yiyorsak. Bu olasılıklara karşı çıkıyor Haydar. Ona ustası Yahya da katılıyor. "Biz garanti veriyoruz" diyor. "Bizim dükkânımıza deli dana giremez, girmedi ve girmeyecek." O sırada dükkândan geçmekte olan tinerci Serdar "Hoppp" diyor, "deli danalar sürüler halinde girer de senin ruhun bile duymaz usta."

Kasap Haydar elini kaldırıyor: "Biz bu hayvanları mezbahada kendimiz görüp alıyoruz. Bir sakatlık olsa hemen görürüz. Öyle ortada deli dana gibi dolaşan birini görmedik. Yalnız arada bir deliler gibi dolaşan insanlar çıkıyor o başka. Ama işte insanların, insanlarımızın içine kuşku düştü bir kez. O yüzden kırmızı et almıyor. Gidiyor beyaz et alıyor. Bu ayrıca kolesterole, damar sertleşmesine ve tansiyona iyi geliyor. Aslında tansiyonlular deniz kıyısında bir pansiyon bulup oraya taşınmalı ve orada yaşamalı. Ama insan her isteğini yapamıyor."

Kasap Haydar "Daha bu dükkâna delirmiş bir hayvan adımını atamadı" diyor. Onun bu yolda verdiği ve her müşterinin kulağıma

girmesini dilediği söylevler bir işe yaramıyor. Bu yüzden etoburlar azalıyor, otoburlar çoğalıyor. Ben ise Etyemez'e gidip şöyle bir dolaşıyorum ve hava alıyorum. Artık lokantalarda herkes salata büfesinden doyuruyor karnını. Doyurabilirse. Avrupa'da kimse et yemez oldu. Biz de Avrupa Birliği'ne aday bir ülke olarak deli danalar gibi dolaşıp çiğ köfte yoğurmalıyız.

Kasap Haydar ve ortağı Hakkı Bey gerçekte çok iyilik sever insanlar. Örneğin ellerinden geldiği kadar Afrika'ya yardım etmeye çabalıyorlar. Avrupa bunu görmüyor. Avrupa deli dana etlerini Afrika'ya sokuşturmaya çalışıyor tam bir sömürgeci numarasıyla, geçen yüzyıldan kalma. Ama Haydar ile Hakkı, o da olmadı Kokoreççi Hayri yalnız başlarına bir savaş veriyor, insanlık uğruna. Örneğin kasapta etlerimin hazırlanmasını beklerken yanımdan uzun boylu sırım gibi zeballah zenciler geçiyor sallanarak. "Kimdir bunlar, basketbolcu mu, futbolcu mu?" diye soruyorum. "Hayır," diyor Haydar Bey, "bunlar yoksul Afrikalılar." "Ne işleri var burada?" diye soruyorum. Aldırmıyor ve başını sallıyor sevgili kasabım. Bu arada karaderili Afrikalılar kasap dükkânının derinliklerine doğru ilerliyor ve görünmez oluyor. Ben merakla bekliyorum çıkışlarını... Afrikalılar geldikleri yoldan ama bu kez ellerinde birer torba ile çıkıp geliyorlar ve Haydar Bey'le selamlaşıp uzaklaşıyorlar.

Haydar Bey merakımı gidermek için açıklıyor: "Ben bu Afrikalılara kemik yardımı yapıyorum. TV'de gördüğünüz gibi bunlar da aç. Kiminin avurdu çökmüş durumda. Zavallılar. Ben onlara atık ve işe yaramaz kemikleri ayırıp veriyorum. Kimi zaman kuyruk sokumu istiyorlar. Veriyorum. Bunları kaynatıp kaynatıp sularını alıyorlar ve böylece birkaç gün açlıklarını gideriyorlar. Sevap işte bu zavallılara."

Haydar Bey'in bu davranışını çok beğeniyorum ve ona daha çok kemik gelmesini dileyerek boynuna sarılıp, "Yaşa sen insancıl Haydar Ağa!" diye bağırıyorum. Bütün Avrupa duyuyor. Ama duymazlıktan geliyor.

Görüyorsunuz. Ne kadar iyi insanlarız biz.

Bu arada Afrikalılardan başka, Çinliler de görüyorum. Bunlar hangi Çinliler onu anlamıyorum.

Çünkü Çinliler çok çeşitli olup birbirinden ayırmak çok güçtür ve Attilâ İlhan'dan esinlenerek "Çinliler birbirine benzemez"

diyebiliriz. Daha önce "Zenciler birbirine benzemez" diyebilirdik. Ama demedik. Örneğin bu Çinliler Tayvanlı olabilirler, Taylandlı olabilirler, Şangaylı ya da Hong Kong'lu olabilirler. (King Kong oradan çıkar.) Oysa ben Godzilla'dan yanayım. Ama Japonya'dan çıkıyor yanılmıyorsam. Doğal olarak Han soy kütüğünden gelen Çinliler çok soylu oluyorlar, oysa biz bunun ayrımında değiliz. Anlaşılan Çinliler artık sınırları aşarak, belki Orta Asya'nın ipek yolunu izleyerek başka ülkelere, bu arada kaçınılmaz bir biçimde İstanbul'a sızıyor. Bunların açlık sorunu yok. Pirinç yiyerek, deniz anası haşlaması yaparak midelerinin burkulmasını bastırıyorlar. Örneğin ben Çin lokantasına girersem büsbütün acıkarak çıkıyorum. Artık buna gerek yok, duvar diplerinde sergilerini açıp getirdikleri çeşitli malları satıyorlar hep gülerek. Hepsi çok güleç.

Sattıkları en önemli araç deprem kuşu dedikleri oyuncak. Deprem olup sarsıntı başlayınca ötüp uyarıyormuş herkesi. Çinli bayan satıcıya soruyorum. "Bu ne işe yarıyor." Hemen otomatik yanıt veriyor gülümseyerek: "Bir milyon... Bir milyon..." Başka malları da soruyorum, gene aynı yanıtı alıyorum. Deprem kuşu da biraz tuhaf. Sarsıntıda ötmek yerine çarpma sesi aldığında ciyak ciyak ötüyor. Deprem kuşundan çok hindiye benziyor. Hindi ıslık çalınca nasıl "gulu gulu" derse bu da öyle.

Çinli ayrıca kolyeler, süs eşyaları, sihirli takılar, oyuncak uçaklar ve akla gelebilecek her şeyi satıyor ve durmadan "bir milyon... bir milyon" diye bağırıp duruyor, çırpınıyor. Bizim meraklılar ne bulursa kapışıyor. Çinlinin telaşı görülecek bir olay. Mallarını hemen paraya dönüştürmeye uğraşıyor.

İşte karaderililerden sonra Çinliler, Çinlilerden sonra Pakistanlılar, Taliban'dan kaçan Afganlar, Iraklılar, Romenler, Azeriler ve Moldavyalılar ile Gagauzlar kamyonların içinde ya da teknelere doluşarak bir yerlere gitmeye uğraşıyorlar. Tüm dünyanın yoksul insanları, hep bir uzak gurbette iş bulma umudu içinde olanlar. Önce bu kentin sokaklarında uğraş veriyorlar.

Bu cömert sokaklarda kasap Haydar Bey gibi olanlar, Hakkı'lar ve Hayri'ler sayesinde bir umut ışığı yakalıyor.

Hortum ve Homur

Doğal olarak "hortum" yeni bir humor doğuruyor ve bizler de bu duruma homurdanıyoruz. İşte böylece hortum, Hartum, Harput, Bodrum ve Aspat ile iç içe bir durum... İnsanın aklına neler geliyor ve daha başkaları gelecek, bilinçaltım ve üstüm dolup taşacak bu gidişle. Doğal olarak bugünlerde kuşku ve korku içinde yaşıyorum. Geceleri bile pek rahat uyuyamıyorum. Başkaları da var uyku tutmayan. Vahip Bey örneğin. Çok dingin gözüküyor. Villasının balkonunda kara gözlükleriyle oturuyor, kıpırdamadan denize ve görkemli görünüme bakıyormuş gibi görünüyor ama bana sorarsanız hiç de öyle değil. Yürek Selanik... Gözün Aydın, kulakların Manisa. Renk vermiyor sanki... Ben öyle değilim, ürküyorum ve tüm duygularımı dışa vuruyorum. Eski deneylerin sonucu bu. Örneğin eskiden polisler gece yarısı evlere gelir, bunları değil de başkalarını toplardı, en çok eski tüfekleri, eski bolşevik ve eski menşevikleri, eskimeyen, direnen, kendilerine dinozaurus denilen solcuları yakalayıp, tutup yakalarından götürürlerdi, kelepçe ve bol kepçe vurarak bileklerine ayaklarına halhal.

Şimdi bir şeyler değişti galiba. Gece yarıları başkaları toplanıyor, eskiden solcuların Moskova'ya gitmelerini öneren ve yılbaşına kadar komünizm geleceğini söyleyenlerden yararlanıp keseyi dolduranları topluyor şimdi polis. Ne oldu bu polise? İçeriği değişmiş olmalı... Anlaşılmaz bir durum bu hortum ve ben bunları hep gazetelerden okuyorum, hortumla olanlara şaşıyorum. Hortumla birlikte başka bir şeyler durumluyorum. Doğal olarak karakolda komiser bey ya da amir tarafından hortumla durumlamak başka bir biçimde yapılınca bunu uygun ve doğal karşılıyorum. Ama şimdi kimi sayın genel müdürlerin, yüksek ve parlak iş adamlarının, sayın büyüklerimizin eski prenslerinin içeri alındığını görünce doğrusu biraz şaşırıyorum... Yazık değil mi ülkenin bu değerli ve seçkin insanlarının böyle pat diye gece yarısı toplanarak apar topar götürülmeleri? Ne oldu o kadar özelleştirmeye, güzelleştirmeye,

küreselleşmeye? Ne oldu serbest piyasaya ve piyazlamaya? Demek hepsi boşmuş? Böylece kendimizi kötümserliğe kaptırıyoruz. Her şey hortum oluyor, gözlerim büyüyor. Polis kıskıvrak yakalıyor. Vahap Bey hiç aldırmıyor. Deneyimli bir insan. O nedenle ses çıkarmıyor. Ben ise gene de korkuyorum. Bir tuhaflık var. "Bir gece bunları özgür bırakırlar. Gene bizleri içeri atarlar" diye korkuyorum. Böyle çok korkan var. Görüyorum. Bu nedenle onların korkuları bana da bulaşıyor. Ya bu ülke ekonomisine büyük katkıda bulunmuş bu kişiler "Kusura bakmayın. Bir yanlışlık olmuş, siz başarılı görevlerinize, sanal dışsatım, gerçek işboşaltım işlemlerine devam ediniz. Baksanıza borsa ne durumda? Oraya biraz kara para ile yabancı sermaye gerekli. Ayrıca kurtarılmış birkaç banka daha satılık" denip salıverilirlerse ve tam havaalanında uçağa binip yurtdışı inceleme gezisine çıkacakları sırada yakalanıp pasaportları da ellerinden alınırsa... Ne olur o zaman? Böyle şaşkınlık uyandırıcı hortum durumları olabilir. Bu açıdan geleceğe bakışımız biraz karamsar ve kötümser, fazla güven duyguları içinde bulunmuyor.

Sadece Vahap Bey villasının terasından denizi izliyor hiç kıpırdamadan ve geçen teknelere, tankerlere, balıkçı motorlarına bakıyor o kadar. Bir gün onu görmeye gidiyorum ve durumu soruyorum "Hangi durum?" diyor. Ardından konuşuyor: "Ülkenin seçkin iş adamlarını ve özel sektörün özel genel müdürlerini yakalayıp içeri atıyorlar. Ülkemiz ekonomisini altüst eder bu efendim. Ekonomi ile böyle oynanmaz, bu iş Tantan, Tarkan, Conan'a bırakılamaz."

1. "Peki Vahap Bey offshore'lar ne oluyor?"

2. "Offshore, son derece of the record'dur. Bu gibi konular ve durumlar hortuma bırakılmaz. Bakın bizim hortum bile yer yer delinmiş yıpranmış durumda ve doğru dürüst bahçeyi bile sulayamıyoruz."

3. Vahap Bey'e bir soru daha soruyorum: "Peki efendim. Siz Vahabi misiniz? Adınız Vahap olduğuna göre."

4. "Ben daha çok Dubai, Ahu Dabi ve cıhar-ı dü ile iş yapıyorum."

Bunun üzerine hortumun bağlı olduğu deponun ne durumda olduğunu soruyorum Vahap Bey'e, deponun henüz boşalmadığını, boşalmasına daha çok vakit olduğunu, o zamana kadar bavulların

hazırlanacağını bildiriyor... Ayrıca depo boşalırsa elde bir de yedek sarnıç bulunduğunu açıkladı. Ben daha sonra Vahap Bey'in söylediklerini cumhuriyet başsavcısına anlattım. Torba içinde verilen altınlara hiç değinmedim. Onları TV'de bilgi yarışmasından elde etmiştim yani (mi acaba?).

Bildiğiniz gibi çeşit çeşit hortumlar var ve bu çeşitlilik ilgi uyandırıyor. Öncelikle doğal hortumları unutmayalım... Rüzgâr ve fırtınaların çıkardığı bir hortum bu, öyle yutturmalar, tokatlamalar, götürmeler, göz boyamalar, vantuzlamalar, deveyi hamudu ile yutmalar başka, hortum başka. Bu hortum. Öldürücü ve yıkıcı olabiliyor. Daha çok Amerika'nın doğu kıyılarında görülüyor bu... Halikarnas Balıkçısı'na bakarsanız Gökova'da da arada bir göründüğü oluyor. Amerika'dakiler kendilerine dişi adlar takılan tayfunlar olarak çıkıyor ortaya, daha çok bermuda üçgeninde patlak veriyor. Sonra kara paralar Cayman Adaları ile Türcos Adaları'nda aklanıyor deterjanla... O zaman hortum gereği de kalmıyor. Doğal hortum bütün hızıyla ve dönerek sarmal biçiminde kara içlerine daldığında, eh o zaman olan oluyor. Evlerin damları uçuyor, kapılar ve pencelere parçalanıyor, elektrik telefon telleri kopuyor, cep telefonları işlemez oluyor, kimi yeri seller basıyor. Korkunç ve güçlü bir doğa etkinliği kendini gösteriyor. Hortum, büyük bir burgaç ve anafor gibi dönerek ve vantuz gibi emerek geliyor üzerimize yol üzerinde ne bulursa, toz toprak dahil püskürterek her yana. Her nedense hortumlar ve tayfunlar en çok Amerika'da oluyor, belki medya daha çok ilgileniyor da ondan. Hortum kimi zaman New York caddelerine ve sokaklarına da giriyor ve kimi zaman Wall Street'e dayanıyor ve göstergeleri düşürüyor tepetaklak. İşte o zaman tüm dünya borsaları sizlere hortum oluyor.

Hortumu düşünüyorum. Dev bir yılan gibi kıvrılarak gökyüzüne uzanıyor. Geçtiği yerlerde bataklıkları, atık suları, pislikleri, çöplükleri, kurbağaları, böcekleri ve börtüleri süpürüp götürüyor ve püskürtüyor uzaklara. Hışımla ve horultuyla ilerliyor. Beni pek ilgilendirmiyor.

Hortumun tarihçesini düşünüyorum. Örneğin Lumiere kardeşler çevirdikleri ilk konulu filmde bir hortum numarası çekiyorlar. Böylece hortumu sinema dünyasına sokuyorlar. "L'Arroseur arrosé"

Bahçıvan bahçeyi sularkan hortumun üzerine basıyor ve su akmaz oluyor. Hortumun ucuna bakıyor merakla. O sırada ayağını çekince su fışkırıyor yüzüne. Yani kısacası "hortumlayan hortumlanıyor".

Polisler sabah gelip Vahap Bey'i alıyorlar.

Mangır

Mangır en düşük para birimiydi yüzyıllar önce ve Osmanlı döneminde. Minik, ince ve yuvarlak bakır paralara böyle denilirdi. Satın alma gücü neydi mangırın? Bilemiyorum. Mehmet Zeki Pakal'ın ansiklopedisinde "bakır paranın adıdır" diyor. İlk mangır paralar Orhan döneminde basıldı ya da eski deyimiyle "kesildi". Paralar demek ki kesilirmiş darphanelerde. Cemal Süreya sağ olsaydı da biraz bilgi alsaydık ondan bu konuda... Makasla kesmiyorlardı herhalde paraları... Bakır levhaları alıp belki kızdırıp yumuşatarak, vurup üstüne kalıp biçimindeki çekiçlerle, çıkarıyorlardı yuvarlak biçimde paraları... Kimi kaynaklar ilk mangırların Murad dönemninde dolaşıma, değişim ve bilişime girdiğini söylüyor. Aslına bakarsanız onlardan önce Selçukluların mangırları var üzerinde mızraklı bir süvari atıyla birlikte... Bu güzel işte. En çok Selçuklu mangırını seviyorum. Paranın böyle biçimsel yönden, duygusal ve moral açıdan etkili olduğunu biliyoruz. İtalyanlar İkinci Dünya Savaşı sonrasında paralarının değeri çok düşük olmasına karşın mendil büyüklüğünde haşır huşur eden kâğıt paralar basarak kendilerini avuttular... Yabancılar bile bu kâğıt paraları ellerine aldıklarında kendilerini zengin sanıyorlardı. Selçuklar da bu süvarili mangırlardan güç aldılar. Bu mangır sözü ise gariptir. Moğol dilinde "möngun"dan geliyormuş. Bu söz altın ve gümüş para anlamına geliyormuş... Mangır çok düşük değerde bir birim olmasına karşın Osmanlılarda uzun süre kullanılmış. Belki de bozuk para gereksinimi yüzünden. Sonradan bu mangırları kullanarak bozum olmuşlar. Bakmışlar olacak gibi değil, bir ara pirinç katılarak "kızıl mangır" çıkarılmış piyasaya. Hem daha dayanıklı. Bir zamanlar bir okka bakırdan 800 mangır kesilmiş, ilkin üçüne bir akça, daha sonra ikisine bir akça değer biçilmiş.

Bu yazıyı aslında son günlerde para üzerindeki oynamalar, gidip gelmeler düşüp fırlamalar ve bu oynamaların üzerimde oluşturduğu kötümser ve karamsar hava nedeniyle kaleme alıyorum. Öyle. Bugünlerde piyasa inliyor parasızlıktan ya da mangırsızlıktan yakı-

nıyor. Kimse kimseye borç vermiyor, borçlanmış olanlar borçlarını ödemiyor.

Paranın somut biçimsel varlığının dışında ve onun ötesinde yüklediği değerler var. Bu değerler ve paranın oluşturduğu sanal dalgalar insan üzerinde müthiş ve beklenmedik etkiler uyandırıyor. Esen havaya göre insanlar strese giriyor, bunalım ve gerginlik yaşıyor, ikide bir kesesini çıkarıp elde avuçta ne kaldığını araştırıyor. Bu nedenle mangırdan başlayarak tarihimizdeki eski para birimlerine bir göz atıyorum. Burada mangırla başladık. Mangır deyince aklımıza hemen "metelik" geliyor. İlk dolaşıma çıktığından bu yana meteliğe kurşun atıyoruz, bugün de durum değişmiş değil. Doğal olarak burada hem sikke karşılığı kullanılan, hem de genel olarak tecimsel yaşamda malların değiş tokuşunu sağlayan "para" diye geliyor sıra. Farsça "pare"den gelen bu ad sonra bize "para" diye geçiyor. Bizim kuşağın bile beş para, on para ve yüz para biçiminde kullandığımız paralar bugün ortada yok. Herhalde tarihin akışı içinde "pul" olmuş olabilir.

Daha sonra akça, kuruş, ve başka para birimleri geliyor. Lira en sonra geldi ve iyice oturdu. Lirayı herhalde İtalyanlardan aldık, milyon ölçülerine ulaştık. Şimdi sıfırları attığımızda yeni bir para birimi mi bulacağız, yoksa "kuruş"a mı döneceğiz? Bilemiyoruz. Oysa bugün kuruş bile yok, dolaşımdan kalktı. Kimi zaman bunu dinlemeyip çarşıda pazarda bir malın fiyatını sorarken "Kaç kuruş?" dediğimiz oluyor... Kimse yadırgamıyor. Kimse kalkıp "Kuruş da neyin nesi?" diye sormuyor. Bu da önemli bir şey. Kuruş, hiç olmazsa adıyla direniyor.

Paralar çeşitli biçimler ve adlar alıyor. Bunlar içinde en güzellerinden biri "manda gözü". Bu ad insanı bir yerlere sürüklüyor ve kocaman bir paranın manda gözü gibi patlak bir biçimde yüzümüze ya da gözümüzün içine baktığını düşündürüyor bize... Kâğıt paraları ise 19. yüzyılın başında geliyor ilk kez Osmanlı'ya ve yöneticilerin çok hoşuna gidiyor. Durmadan kâğıt para basıyorlar. Ekonominin topu atana kadar. Bu kâğıt paralara "kaime" diyorlar, halk arasında "gayme" biçimini de alıyor. Ama kâğıt paraları pek hoş karşılamıyor sağlamcı halk. Onlar en çok altın parayı, beşibiryerdeyi ya da bilezikleri seviyor ve onları biriktirmeye uğraşıyor. Böylece değer yitimini önlüyor.

Paranın şu ya da bu biçimde ruhsal ya da içsel bir etkinliği var. Paranın yokluğu ve azlığı insanı karamsarlığa ve kötümserliğe sürüklüyor. Bayanlar tüketime girişemiyor, erkekler onlara para yetiştiremiyor. Bireyin parası azaldıkça ruhsal durumu sarsıntıya giriyor. Doğal olarak kimileri borç alarak, borca girerek ya da kredi kartlarını kullanarak bu karamsarlığı gideriyor ama gene de bir gün gelip tüm bu harcanan paraların ödeneceğini biliyor. Bu yüzden borçlar da kurtarmıyor insanı içinde bulunduğu bozuk durumdan.

Kısacası insanda yeteri kadar mangır olmalı ve mangırların geleceğinden güven duymalı. Başka türlüsü kimseyi kurtarmıyor.

Teo

O sabah gerinerek uyanıyor ve kendini saklamak gereğini duyarak pencerelere yanaşmadan ve dışarıya bakmadan tuvalete giderek elini yüzünü yıkıyor. Dişlerini fırçalıyor, yüzünü sabunlayıp traşını oluyor. Bu sabah duş yapmak istemiyor. Aynada yüzüne bakıyor. Fena değil. Yakışıklı buluyor kendini. Kimi zaman bu yakışıklılıktan yakışıksız durumlar da çıkıyor ve patlak veriyor ama olsun. Sahneye çıktığında artı puan yapıyor düzgün ve sevimli bir yüz, yakışıklı bir görüntü. Uzun bir boy, adaleli kollar ve bacaklar. Kendi kendine düşünüyor: *"Neden mankenler podyumda kazık gibi yürürler ve yüzlerini asarlar? Oysa gülümsemenin her zaman yararı var. Bu buz gibi soğuk nevale mankenler kendilerini ne sanıyor? Bunun ardında bir neden ve mantık olmalı. Belki böyle yüzlerini asarak seyircilerin kendi güzel yüzleri yerine üzerlerindeki giysilere dikkatlerini yönlendirdiklerini sanıyorlar. Ama o da yanlış. Çoğu kez saydam giysiler giyerek ya da göğüslerini açarak, özellikle plaj giysilerini sunarken başka yerlerine çekmiyorlar mı dikkatleri? Tüm ulus bu arada başka yerlere gözlerini dikmiş ve oralara dağıtmış ve yalanıyor, olmuyorlar mu? Öyleyse bir mantık arayamıyoruz bu işlerde. Önemli olan ilgi çekmek, ilgi toplamak ve ününü yaygınlaştırarak medyada dillere düşmek ve paparazzilerin ağına yakalanmak. Önemli olan bu. Sokakta yürürken birilerinin parmaklarını uzatıp seni göstermesi. Belli ki seni konuşuyorlar, parmaklarından biri —işaret parmağı daha doğrusu— bunu gösteriyorsa önemli bir gösterge oluyor bu. Oysa Avrupalılar gibi yapıp orta parmaklarını çıkarırlarsa o zaman bu başka bir anlama gelir ki başparmağını işaret ve orta parmağın arasından çıkarmak gibidir, ve hiç yakışık olmaz."*

Ama işte o sırada insanlardan, ilgililerden, ilgili bakanlıktan ya da ilgisizliklerden, başıboşluktan, objektiflerden, kameralardan, flaşlardan ve flaş haberlerden kurtulmak ve uzak durmak istiyor. Ya da böyle yapıyor gibi olmak istiyor. Bu ilgi çekmenin bir başka yolu. Böylece ilgimiz büyüyor ve belli bir noktaya odaklaşıyor. Ama

en özel ve kesinlikle uzaklaşamayacağımız ilgi dişil noktalardan kaynaklanıyor. Dişil ve dişisel karşıt cins ve cinsiyet, eşeysel ve üreme ile ilgili. Bunun çevresinde dolaşıyoruz ve bu arada tıraşı bitiriyoruz, sinek kaydı. Aynaya bir kez daha bakıyor ve ellerini yüzünde dolaştırıyor. Bir pürüz yok. Oysa herkes yüzünü, alnını, göz altlarındaki kırışıkları, kapaklarını, gerdanını gerdiriyor, kimi de göğüslerine silikon ve solüsyon yaptırıyor. Oysa o daha çok ağda yapanlardan hoşlanıyor. Tüm bunlar belli amaçlara uygun olarak yapılıyor. Alınyazısı gibi bir şey. Burun kapaklarındaki, kaşlarının ucundaki, kulaklarındaki küpeleri, göğsündeki gümüş boncuğu inceliyor ve bu bitenleri kulaklara küpe olsun diye herkese anlatıyor ve tümü gülüşüyorlar.

Bunda şaşılacak bir şey yok, dışardan gülüşmeler geliyor. Taze sesler fıkırdıyor ve fokurduyor, kıkırdıyor. Bunlara ne oluyor böyle ve nasıl oluyor? Tam dışarı çıkacağı sırada apartmanın giriş kapısının önündeki bu kalabalık da ne? Yoksa maç mı var? Bizimkiler mi yendi? Bizimkiler hep yener, karşı taraf hep yenilir. Üstelik futbolcular da çok ilgi topluyor, buna uygun bir biçimde ücretleri de inanılmaz boyutlara yükseliyor.

En sonunda düğmeye basıyor ve kapıyı açıyor. Önünde üç genç kız. Okul giyimli. Gülüşüp yüzüne bakıyorlar. Teo soruyor: "Bir isteğiniz mi var. "Evet," diyor kızlardan biri, "siz bu apartmanda mı oturuyorsunuz?" "Evet" diye yanıtlıyor. "Peki bu apartmanda Teo diye biri oturuyor mu?" Şöyle bir düşünüyor ve sonra: "Ben böyle birini anımsamıyorum." "Bize buralarda oturduğunu söylediler" diyor kızlardan biri iyice oynak ve kıpırdak. "Komşularınız arasında yok mu?" Bu arada kızlar ellerindeki parlak dergilerden birinin kapağını gösteriyor. Kapağında bir genç delikanlı resmi. Derginin adı "O" anlamına gelen İngilizce bir sözcük. Dişi bir sözcük. Kızlar olsa olsa bu Teo'dan hoşlanıyorlar. Tutkunlar ona. Kapı kapı dolaşıp nerede oturduğunu öğrenmeye çalışıyorlar. Bulurlarsa ne yapacaklar? Ne yapacaklar acaba? Sahneye çıktığı zaman bağıran, çığlık atan, kendinden geçen kızlardan olsa gerek... Fırsat bulsalar parçalarlar, çıtır çıtır yerler, üzerinde tepinip çiğnerler. Evine girseler kim bilir neler yaparlar? Bir yandan ürperiyor ve korkudan tüyleri diken. *"Kesinlikle böyle birini tanımıyorum. Bilmiyorum," diyor, "böyle birini tanımıyorum, tinerci çocuk var, onu tanımıyorum.*

Muhtar Şevket Bey'i tanıyorum. Kasap Hamdi ve manav Süleyman'ı tanıyorum. Ama sizin sorduğunuz kişiyi tanımıyorum." Sonra birden aklına gelmiş gibi yapıyor: *"Peki bakkala sordunuz mu?"*

Kızlar çığlık çığlığa koşuyorlar köşe başındaki bakkala. Bakkal da yakışıklı. Kızlar onu yumuşatmaya çalışıyor ve Teo'nun adresini bilip bilmediğini soruyorlar. Bakkal ciddi bir biçimde: *"Onun adresini veremeyiz. Bizden adresini saklamamızı, gizli tutmamızı istedi. Sizlere söyleyemem."* Kızlar *"Söyle.. Söyle..."* diye bağırdılar cilveli bir biçimde. Ama bakkal hiç kıpırdamadı ve yumuşamadı. Belki bakkal da bilmiyordu adresi ve biliyormuş gibi yapıp eğlence olsun istiyordu.

Kızlar uzaklaşınca bakkala gitti sigara ve gazete aldı. Ona sordu *"Kim bu Teo."* Bakkal şaşırdı. *"Bilmiyor musun abi?"* dedi. *"Çok ünlü. Genç kızların sevgilisi..."* Hiç ses çıkarmadı Teo ve sordu: *"Kızlara neden vermiyorsun adresini?"* Bakkal yanıtladı: *"Teo bana sıkı sıkı tembih etti ve adres vermemi istemedi. Bu kızların ne yapacağı belli olmaz." "Öyle değil, pek şeker şeylere benziyorlar."* Bakkal omuzlarını silkti ve hiç ilgilenmiyormuş gibi yaptı. "Evet," dedi Teo, "kimseye adres vermemen daha iyi. Herkesin özel bir yaşamı var ve biz saygı göstermeliyiz buna. Eskiden böyle miydi? Şimdi herkesin özel yaşamına burunlarını sokuyorlar. Artık görenek ve gelenek kalmadı."

Bu söyleşiden çok mutlu oluyor Teo. Gerçek Teo kendi olduğu halde, değilmiş gibi davranıyor iyice gizlenebilmek için. Bakkaldan gazetelerle bir taze ekmek de alıp çıkarken kızları görüyor, uzakta bir başka köşe başında toplanmış ona bakıyorlar. Yoksa anladılar mı? Hiç bozuntuya vermeden geriye dönüyor. Sokağın öbür yanına geçip apartmandan içeri giriyor.

Derin bir soluk alıp duvara yaslanıyor. Atlattığı büyük tehlikeden şimdilik kurtulmuş bulunuyor. Gelecekte ne olur? Onu bilmiyoruz.

Parasal Sorunlar

Para bekliyorum bir türlü gelmiyor. Nasıl sıkılıyorum! Olamaz bu. Para bekliyorum. İnsan, kadın bekleyebilir de para bekleyemez. Oysa ben para bekliyorum. Para bu, tıpış tıpış gelmiyor. Paranın ne kadar önemli olduğunu, insan ancak olmayınca anlıyor. Karamsar oluyorum. Hemen kararıyorum. Mosmor kesiliyorum. Gelecek konusundaki umutlarım birden suya ya da sabuna düşüyor. Para, para ve parrra! ParAAAA ve papara.

Her şey paraya bağlı. Herkes avucuma bakıyor ve benden bir şeyler bekliyor. Otoyollar yapayım, yatırımlar gerçekleştireyim, düşsel dışsatımlara girişeyim, dev ihaleler açayım. Ben ise para gelsin diye bekliyorum, para gelsin ki içki alayım, benzin alayım ve arabamın deposunu doldurayım, para gelsin ki bir lokantaya gideyim, köfte ekmek yiyeyim.

Ama para gelmiyor. Para bir yerlerde takılıyor. Oradan kurtulamıyor. Birikmiş takılıyor, bir yerlerde saklanıyor ve duraklıyor. Piyasaya da çıkmıyor ve likidite azalıyor. Oysa kilit gaz istiyorum, tüp gaz istiyorum. Onları bile alamıyorum.

Paralar gelirse hiç harcamayacağım, sıkı sıkı tutacağım elimde ve kesemde. Buna karar verdim. Çok kararlıyım, göreceksiniz. Her zamankinden daha kararlıyım. Parayı sıkı sıkı tutup üzerine oturacağım.

Şimdi bunları söylüyorum ya hiç inanmayın. Ben de inanmıyorum kendi dediklerime. İnanç kalmamış artık. Moral derseniz sıfır. Sıfırı da tüketmişiz. Biliyorum nasıl olacağını. Para gelir gelmez, hepsini çekeceğim ve har vurup harman savuracağım. Tüm parayı alıp görülmemiş bir hızla yiyip bitireceğim. Buna kimse engel olamaz. Bu arada geçen zaman içinde nasıl olsa bir şeyler olur, yeni paralar gelir, akmasa da damlar, ben de durumu idare ederim diye düşünüyorum. İşte zaten beni hep bu düşünceler mahvetti. Ama umudum bu, bu umutla her seferinde bankaya gittiğimde, bir şey gelmediğini, hesabımın bomboş olduğunu görüyorum ve suratım

asılıyor, yüzüm süzülüyor, umarsızlığa düşüyorum. Bu yaşam hep böyle mi sürecek? Oysa eskiden ne günler yaşadık! Ne çılgın günler. Basımevi basıyordu gıcır gıcır banknotlar ve dağıtılıyordu bunlar şen şakrak sağa sola. Biz de geri kalmıyorduk bu hızlı ve olağanüstü ivedi harcamada. Böylece ivme kazanıyordu paralar. Böylece yiyip içip eğlendik uzun yıllar.

Şimdi başka bir dönemdeyiz. Para yolları tıkandı. Musluklar da kapatıldı anlaşılan. Bu muslukların başında kimler duruyorsa onlar yapıyor bu işi. Ben ise musluk değil de ana vanayı bulmaya uğraşıyorum. Bulamıyorum onu da bir türlü. İşte musluklar kapatıldı demek ki kaynaklar kurudu. Oysa ben eli açık bir insanım, bu yüzden muslukların açılmasını istiyorum, başka bir nedeni yok. Kesinlikle bu böyle. Hortumlamak gibi bir beklentim de yok. Son derece iyimser duygular içindeyim.

Aksi gibi konuklar da geldi birbiri ardından. Elleri sıkı hepsinin. Böyle konuk başa bela. Oysa konuk olarak gelmişsin, biraz gönlü bol davranıp katkıda bulunsana. Hayır bunu yapmıyorlar. Öyle olmuyor. Gerçekler başka. Her şeyi biz yapalım istiyorlar. Yemeği, kahvaltıyı, ikindi çayını bizler hazırlayalım ve önlerine verelim istiyorlar.

Tırmanma

Tırmanıyorum, tırmanıyorum, daha çok tırmanıyorum. Her adımdan sonra ikinci bir adım atıyorum inatla. Önümde uzun bir yokuş var, ama tırnaklarım keskin. Tırmanırken toprak kesitini, kurumuş, çatlamış zemini tırmalıyorum.

Dağ başında, merak ettiğim bir eski kent kalıntısına ulaşmak istiyorum. Daha önceden araştırdım ve haritalara baktım. Ama bu haritalar tutmuyor. Uzaklardan çevreye göz gezdiriyorum. Bir genç bana "Asarı mı arıyorsunuz?" diye soruyor. Köylüler eski kent kalıntılarına "Asar" diyor ya da Türkçesi "Ören". Aradığım yeri söyleyince bir dağ tepesini gösteriyorlar. "Yol iz yok" buradan gidilemez. İlerdeki sapaktan sapıyoruz ve bir dere ile üzerinde eski bir köprü görüyoruz. Bu antika bir köprü. Belki Roma, belki Selçuklu, belki Osmanlı. Kim bilir? Her gelen onarım bir yama atmış. Köprüye çıkmaya çekiniyorum. Her an çökecek gibi. Köprüden ayrılıp yola çıkıyoruz. Bu kez inşaat makineleri, kepçeler ve ağır kamyonlar gidip geliyor. Kanal açılıyor. Bir kamyon şoförüne soruyorum. Bize yol gösteriyor. Önce köye gideceğiz, oradan "Asar'a yolu bulacağız. Yola çıkıyoruz ve orada bulduklarımıza soruyoruz. "Kolay" diyorlar. "Biraz bekleyin şimdi bekçi gelir" diyorlar. Biraz sonra bekçi geliyor. "Dağa çıkacağız, kalıntıları göreceğiz" diyorum. Bekçi gene yitiyor, bu kez sırtında tüfek ve ardında ev çantası ile beliriyor.

Yola düzülüyoruz. Bekçi keçi gibi gidiyor. Köy dışına çıkıyoruz. Önümüzde dağ bir heyula gibi yükseliyor. Moralim bozuluyor. Bekçi yaklaşık bir saat yürümemiz gerektiğini söylüyor. Ben bekçi gibi hızlı yürüyemiyorum. Hemen soluğum kesiliyor, kısa sürede belim bıkınım tutmuyor. Bekçi başka gelen konukların da aynı duruma düştüğünü söylüyor ve bana moral vermek için seksen yaşında bir turisti nasıl gezdirdiğini anlatıyor.

Tırmanmayı bir dere yatağında sürdürüyoruz. Ben içimden "Everest'e ya da Ağrı'ya çıkıyor değiliz ya?" diye geçiriyorum. İlerde bir çukura yakın bir çeşme başına geliyoruz. Tahta bir oluktan su

akıyor. Hemen elimi yüzümü yıkıyor ve ağzımı dayayıp kana kana su içiyorum. Belli, kaynak suyu.

Bekçinin bastığı yerlere basmaya çalışıyorum ve böylece adım adım yükseliyorum. Bir ara ayaklarım tutmaz oluyor, taş ve kaya parçaları, ayaklarımın altından kayıyor. Her yerimden ter akıyor sırtımdan kuyruk sokumuma kadar, göğsümden aşağı, gömleğim yapış yapış. Ama dirençle ve inatla tırmanmayı sürdürüyorum. Bekçi dinlenebilecek yerleri buluyor, rehberlik de yapıyor. Arada bir mola veriyoruz ardıçkuşlarının gölgesinde, geride kalan köye ve onun ötesinde uzanan ovaya bakarak, çok daha geride dorukları çıplak sıradağlar görünüyor. Ardıç ağaçları bodur ve eğri büğrü, küçük yuvarlak meyveleri var. Ayrıca dallarından sakız benzeri bir salgı çıkıyor. Bundan koparıp sakız gibi çiğniyorum. Olağanüstü bir koku veriyor.

Yerlerde boş fişekler var. Herhalde avlanmaya gelenler oluyor.

Köyün adı İncealiler. Yıllarca önce buraya üç yörük gelmiş, adları Ali imiş. Buraya yerleşmişler ve bu köyü kurmuşlar. Şimdi yayla köyü sayılıyor. Yazın çok aşağılardaki zengin yerleşim yerlerinden gelenler yazı burada serinlikte geçiriyorlar.

Zaman zaman tırmanmayı bırakmak istiyorum. Paniğe kapılıyorum. Yüreğim güm güm vuruyor. Sonra duruluyor. Deli miyim? En sonunda kentin yıkılmış surlarına geliyoruz. Hava birden değişiyor burada. Seri biçimde üfürüyor. Bu değişiklik yorgunluğumun bir bölümünü götürüyor. Kentin koruma duvarlarındaki ok mazgallarını, Pazar yerini, kocaman hamamını buluyoruz. Defineciler ve kaçakçılar bunları kazmış. Belki dinamit bile atmışlar. Taze kazılmış çukurlar bile görüyoruz. Bekçi beni "Sinema"ya götürüyor. Kentin amfitiyatrosuna "Sinema" diyor, ki bu çok hoşuma gidiyor. Bekçi torbasından peynir, zeytin ve ekmek içiyorum. Çok susamışım. Peynir taş gibi sert. Ama her şey lezzetli geliyor bana. Bir kadın heykelinin yanında fotoğraf çektiriyorum. Geriye dönüşümüz başlıyor. Hızlı bir iniş yapıyoruz. Başka bir yamaçtan ve başka bir patikadan iniyoruz. Köye ulaşıyoruz.

O gece, bir kalıntıdaki kocaman bir Roman sütunu gibi kıpırtısız uyuyorum.

Nüfus Memurluğunda

Sabah erkenden kalkıp nüfus memurluğuna gittim. Gitmek zorunda olduğumu düşünmüştüm. Başkaları pek aldırmıyor gibiydi. Ben ise devlete ve devlet dairelerine olan saygım nedeniyle nüfus memurluğuyla ilgili bir sorun çıkarsa hemen gidiyorum oraya. Ne olur ne olmaz, devletimiz başımıza bir iş açabilir diye düşünerek ve bu düşünceyi bir türlü kafamdan silemeyip doğruca nüfus memurluğuna gidiyorum. Ayrıca bana "Hemen yarın, erkenden gel" demişlerdi. Erkenden gelmeseymişim gecikirmişim ve bunun da yeni sorunlar doğurması doğalmış.

En iyisi sık sık nüfus memurluğuna gidip insanın biraz nefes alması, böylece üzerindeki ağırlıkları sırtından artması, ayrıca gene yüksek yetkililerin belirttiği gibi nüfus kütüğünü buldurup oradan birer kopya çıkartması, bunu yapmasa bile orada bulunması, bulunduğunu kanıtlaması, bunları yapmazsa kütüğü ocağa atması ve kütük ocakta çatır çatır yanarken ellerini uzatıp keyifle ısınması gerekiyor. Korkarak ve ürpererek geçtim nüfus memurluğunun kapısından. Güvenlik görevlisi oturduğu yerden beni inceledi ve geçerken iki üç kez öttüm "bip bip" diye. Hemen cep telefonumu, anahtarlığımı çıkarıp uzay laboratuvarı ve uydularla dolu denetim alanından geçtim güvenceyle. Oysa hiçbir şeye güvenemiyordum ve güvenlik memuruna hiç güvenmiyorum.

Güvenlik memuru sordu sert bir biçimde "ne istiyorsun?" diye. Ben de söyledim "vatandaşlık numarası" istediğimi. Bunu söyleyip ben de numaramı yapmıştım. Ama şunu açıklamakta yarar görüyorum. Böyle numara çıktığını duymuş ve bu yüzden yollara düşmüştüm. Kimi vatandaşlar alınmıyorlardı pek vatandaşlık numarasına. Onlar vatandaşlık numarasından çok vergi numarasına, cep numarasına, telefon numarasına ve başka başka numaralara önem veriyordu. Oysa vatandaşlık numarası bütün öteki numaralardan daha önemli olmalıydı, numaranız olmazsa ilerde başka yerlerde uğraşırken, örneğin trafik sigortası yaptırırken, yurt dışına çıkarken, pasaport alırken sizi yakalayabilirlerdi.

Hiçbir şey yapmasalar vatandaşlık numaranızı elinizden alırlardı ki, bu durumda kimliğinizi yitirmiş gibi olurdunuz. Zaten hep kimlik sorunu ile karşı karşıyayız, kimliğimizi bulamadık, bir de vatandaşlık numaramızı ya da kimliğimizin üzerindeki kalabalık numara yığınını yitirirsek ne yapardık? Tanrım sen bizi koru.

"İkinci kata çık. Orada Ayşe hânım var. Ona git" dedi hiç güvenlik duymadığım güvenlik memuru. Ama bu davranışa bakıp, duyurmamaya çalışarak "Ne kadar iyi bir insan..." diye söylendim. Oysa böyle iyimserliğe ve olumlu havaya gerek yoktu hiç. Son zamanlarda geceleri karanlık düşler görüyordum, karabasanlar içinde yuvarlanıyordum, örneğin kimliklerimi, pasaportumu, belgelerimi, ruhsatlarımı, vergi ve sağlık karnelerimi yitiriyor ve bunları bir daha bulamıyor, Kafka gibi dairelerde, koridorlarda dolaşıyor, işlerimi yaptırabilmek için dil döküyordum herkese. Sonra nüfus memurluğunun merdivenlerini ağır ağır çıkıyordum, kalabalıktan zorla ilerleyerek. Koridorlar ve merdivenler doluydu tıklım tıklım, ellerinde sepetlerle yeni doğmuş çocuklarını soy kütüğüne yazdırmak için gelmiş genç evlilerle, ellerinde evraklarıyla emekli maaşı bağlatmak isteyen ak saçlı kişilerle. Ülkede, nüfusun patlayıp çatladığı da belliydi daha bu ilk görüntüde. Bir yerden ebeler çocukları doğurtuyorlar, öte yandan ben ağır ağır koca nüfus kütüğümü götürmeye çabalıyordum ter içinde.

Ayşe Hanım büyük bir salonun içinde toplanıp bekleyenlere çok kötü biçimde bağırıp çağırıyordu. Doğrusu işi çoktu. İkide bir müdür beye de yanıt vermek zorundaydı, bir yandan nüfusları mühürlemek ve naylon zarflar içine yerleştirmek gerekiyordu. Ama en çok yaşlı kişilere kızıyor gibiydi. Yaşlı kişilerin yaşamakta olduklarını kanıtlamaları gerekiyordu. Bunu yaparlarsa Ayşe Hanım'ın başından bir an önce uzaklaşmış olacaklardı. Ayşe nerdeyse "Hâlâ yaşıyor musunuz?" diye bağırıyor gibiydi.

Ben ise tüm merdivenler boyunca çıkardığım nüfus kütüğümü Ayşe Hanım'ın önüne attım. "Ne bu?" dedi. "Ne olacak, benim kütüğüm. Anadolu'nun uzak köşelerindeki doğum yerimden getirttim. Sizi istediniz," dedim, "üstelik doğum yerim de yanlış yazılı, doğum tarihim de öyle."

Ayşe Hanım halime acıdı ve kütüğümü de inceleyip bana bir vatandaşlık kimliği ile kapsamlı bir vatandaşlık numarası verdi. Böylece kurtuldum nüfus memurluğundan şimdilik.

Aaa Oonng

AAA onnng ınga, dıka dık, dıka dıka. Dık, trilam lam lam ve lom.

Aaa. Ongg ınga, dıka dıka dık, dum taka dum tak ve tamam.

Sanıyorum kısa bir zaman önce, gezegenlerden gelen biri olmalı bu yaratık ya da gezegenlerin yarattığı bir yüksek teknoloji ürününü yeni pazara sürerek bu acayip sesleri çıkarıyor ve ben de çok beğeniyorum. Biz ne yapıp edip yeni modaları ve yeni markaları, yeni ayakkabıları ve yeni pantolonları ve şalvarları çok severiz ve bunları sevmekten geri kalmayız. Şimdi duyduğumuz bu bôôôô, bum gibi sesleri de ileride folklorumuza ya da pop müziğimize yerleşmiş bulabiliriz. Niye olmasın? Belki İbo da uzaydan gelmiş olabilir.

Örneğin Taktaki yokuşundan inip, Altıpatlar sokağına sapıyorum ve orada bir velet topluluğu, kısacası zaptedilmez bir çocuk güruhu sokakta ilerlerken aaa onng ınga diye bağırıyor ya da tempo tutarak, bize reklamcılığın ne ölçüde etkin olduğunu takla atarak gösteriyor. Bu arada dazlak kafalılar da ortalığa dehşet saçarak bu bando mızıkayla marşlarını söyleyerek, tempolarını tutturuyorlar ateşlerini öne sürerek. Ama ben bilmiyorum ve kendimi barışçı ve dingin bir biçimde tutarak bu gizli ve şifreli dağıtımı ve yaygınlığı engellemek istiyorum, bunu başaramıyorum. Demek ki eziliyoruz ve başarılı olamıyoruz. Cesetlerimiz sokaklarda sürünüyor, belediye çöpçüleri bile alıp götürmüyor. Gövdelerimizin bile değeri kalmamış: yığınlar pis kokular saçıyor etrafa ve kedi otu özü lavantasından gelen kokular daha etkin ve korkunç biçimde bir şeyi engellemeden ilerliyor.

Biz ne yapalım bu arada ve iki derede? Uzaydaki gezegenlerden gelen süper üstün yapısal malzemeler bizleri sindiriyor ve silindir gibi hışırdayarak üzerimize geliyor. Ne yapabiliriz? Hiçbir şey ve hiçlik. Sokakları dolduran veletler bağırıp çağırarak uygun adımlarla yürüyerek aaaa onngg diye bağırıyorlar. Bu Hitler gençliğinin karşısında ne yapabiliriz? "Bağırmayın ulan..." diye susturmaya

çalışıyorum ama bu kez ceplerinden bezlerini, mendillerini ya da parmaklarını çıkarıp tinerlerini çekiyorlar burunlarına. Hemen kaçıp evime sığınmak istiyorum. Arkama bile bakmadan yürüyerek uzaklaşmaya çalışıyorum. Ama arkamdan biri geliyor gibi bir duyguya kapılıyorum. Hiç aldırmadan yürüyorum. Kim izleyebilir beni. Evimin kapısını açarken arkamda biri olup olmadığını anlamak için geri dönüyorum. Birden korkuyorum ve bir çığlık atıyorum. Tiennanmen alanını dolduran ve aaa-ooonng diye tepinen kalabalık arasından çıkan tinerci çocuk, ayaklarının parmak uçlarına basarak gelmiş sessizce ve yanaşmış enseme kadar. Ben şimdi dönünce bir ulaşıyor burnuma. Korku filmlerinde yaptığım gibi derin bir soluk alarak bu bunalımdan ve karabasandan kurtuluyorum, ya da kısa bir süre için kurtulduğumu sanıyorum. Neyse Dune parfümü kullanan bir genç kız yanımdan geçiyor ve böylece öbür kokuları bastırıyor. Ana caddeye doğru ilerliyorum. Yeşil Tulumba Sokağı'na sapıyorum. Böylece başka bir ortama girmiş oluyorum. Filozof Avni Bey yakalıyor beni, dükkânının önüne koyduğu sandalyeye oturtuyor. Gülüyor, söyleniyor ve geçen bulutlara bakıp "Gürlüyor..." diyor. Ardından ekliyor: "Gürlüyor da kime gürlüyor acaba?" Ben de "Gürlese ne olacak?" diyorum. Avni Bey "Ben ancak 30 sözcükle konuşabiliyorum" diyor. Karşı çıkıyorum bu görüşüne. 30 sözcükten çok daha fazlasıyla konuştuğunu belirtiyorum. Avni Bey sözlük zenginliği ve yaşam düzeni konusunda bilgiler veriyor: "Sabahları çıkıyorum ve şöyle bir dolaşıyorum. Sonra eve gidiyorum ve kahvaltımı yapıyorum. İşte hepsi bu."

Sonra ekliyor: "Şu duruma bak. Ortada kimse yok. İnsanlar nerede? İnsanlar olacaklar ki bir yerden bir yere gidecekler, sonra alışveriş yapacaklar, alım satım olacak. Bakın kimse yok. Böyle olmaması gerekiyor, boşlukta ve ıssızlıktayız."

Avni Bey başka şeyler söyledi sonra. Bir yandan gök gürlerken yağmur da yağmaya başladı. Yağmurda kaçışan kedi ve köpeklere bakıyorum. Kimi saçak altlarında saklı. Güvercinler de ıslanmış. Avni Bey iki kez kalp ameliyatı geçirdiğini söylüyor. İki kez de hacca gitmiş. Bir gün bir profesöre muayene olmaya gitmiş. Ve acaba limonata, coca-cola içebilir miyim, diye sormuş. Profesör "Ne yapacaksın limonatayı, coca-colayı. Ben senden zenginim; ama

sadece su içiyorum. Sen de su iç" demiş. Bu sözü hiç unutmamış Avni Bey, o zamandan bu yana hep su içiyor. Sade su.

Avni Bey'den ayrılıp uluslararası ya da gezegenler arası tiyatro festivali eylemlerine göz atmaya gidiyorum. Küçük bir alanda, bir sokak köşesinde, bir bakıyorum, Ülkü çığlıklar atıyor, başka bir aktrisle kavga ediyor. Neler söylediğini anlamıyorum. Ama çığlık çığlığa Ülkü. Onu izleyenlerden bir bölümü "Vur... Vur..." diye bağırıyor. Sokakla gerçekleştirilen bir oyun bu. "Yaşa Ülkü" diye bağıranlar var.

Oyun sadece 20 dakika sürüyor. Ve 20 dakika bir kavga için yetiyor. Belki az bile. Ülkü oyun bitince hemen yok oluyor.

Kaplıca

Sular şakır şakır ve yarabbi şükür akıyor, yeryüzünün derinliklerinden sıcak sular püskürüyor. Bu bölge zaten volkanik... Bu yörede düz ovada yükselen külah gibi kayalıklar ve tepeler var. Bunlar eski yanardağların taşlaşmış biçimleri. Tüm bu yapı gösteriyor ki burası volkanik ve tektonik. Bu nedenle ikide birde deprem oluyor. Aslında durum açık ve seçik. Yerkabuğunun derinliklerindeki magma kaynatıyor bu sıvıları ve onlar çıkıyor yeryüzüne maden suları ve sodaları olarak.

Şimdi bu kaplıcalar ve içmeler bölgesinde bir gece geçirmek istiyorum. Böylece bir miktar ter atacağım, gövdemde birikmiş toksinleri çıkaracağım, iyice keselenip derimin üstünde yerleşmiş kir tabakalarını sicim sicim çıkaracağım. Ondan sonra sabunlanıp sular dökeceğim.

Bu nedenle bir termal resort oteline gidiyorum ve giderken zort zort gazlar çıkarıyorum. Bizi eskortlar izliyor, çünkü itibarlı ve üstün gezginleriz. Otelin çevresinde ve içinde nimbus ve kümülüs bulutları dolaşıyor.

Termal resort otelin koridorları, salonları ak bornozlar giyinmiş tombul ve yavaş yavaş yürüyen, gövdelerini inleyerek sürükleyen müşterilerle dolu. Söylentilere ve söyleneceklere göre bu termal kadar başka oteller, hamamlar da sağlık dağıtıyormuş kendilerini uzmanların ellerine bırakanlara ve turistler bile geliyormuş buraya. Ama çoğunlukla belirli bir süre kalmak gerektiğini söylüyorlar. Kısaca, gelince kaplıcaya, kapıyorlar sizi hemen resepsiyonda ve bir daha kurtulamıyorsunuz.

Bir havlu yığını altında tanıdık bir yüz gördüm. Yanakları sarkmış, iyice şişkolaşmış bir tanıdık... Bir okul arkadaşım. Beni görünce çok sevinmiş gibi davrandı. "Seni gördüğüme çok sevindim. Ben incelmeye geldim buraya. Üzerimdeki birikintileri atacağım. Parafin ve çamur banyosuna gireceğim, ayrıca aletli jimnastik programını izleyeceğim" dedi. Sonra öğütler verdi: "Sen de buhar ban-

yosuna git, saunaya gir, jakuziyi ihmal etme. Bu arada ben masaj yaptıracağım." Hemen uzaklaştı ben buharlar arasında bir koltuğa yığılırken. Bir süre sonra arkadaşımın gittiği yönde şaplak sesleri gelmeye başladı. "Aş... Şup, ıhh, ah..." Herhalde masaj yapıyorlardı arkadaşıma acımasız bir biçimde. Sonra aklıma buhar banyosu geldi. Nerede olduğunu sordum. Bir tahta kapıyı gösterdiler. İçeri birtakım kişiler giriyor, az sonra pembeleşmiş ve kızarmış biçimde dışarı çıkıyorlardı. Hafif haşlama ve kuzu kapama. Buzlu cama benzeyen buharlı ortama daldım bir kahraman gibi ses duvarına çarpmışım gibi ısı duvarına çarptım.

Dayanılır gibi değildi ısı. Çevreme baktım kimi şişkolar ve etli butlu kişiler pelte gibi yatıyordu yerlerde. Fazla duramayacağımı anladım.

Eriyik haline gelmeden fırladım buhar banyosundan dışarı. Bu kez havuza gitmeye karar verdim. Geniş kubbe ile örtülü, içinde insanların yüzdüğü bir havuzdu. İnsanlar oturuyordu koltuklarda yarı baygın durumda. Her yer mermer. Kayıp düşmek ve bir yerini kırmak kafanı patlatmak olasılığı da var. O nedenle ürkek ve dikkatli biçimde merdivenlerden inerek kendimi havuzun sularına bıraktım. Maden suyu gibi bir şey olduğu için kaldırmıyordu insanı.

Jakuziyi buldum bu kez. Bu arada havuza uzun boylu sarışın kızlar da geldi. Turistler, belki de Ruslar bunlar. Havuzun çevresinde oturan yaşlı başlı, göğüs ve göbekleri sarkan kişiler pek ilgilendiler bu kızlarla. Sanki huriler dolaşıyordu ortalıkta. Bu kaplıcanın çok modern olduğuna karar verdim.

Sıcaktan boğulacak noktaya geldiğim için, Türk hamamına gidip orada kese sabun yaptırdım, ılık sularla yıkandım ve biraz açılır gibi oldum. Tüm bu eylemler sonunda karnım acıktı. Soğuk bir duştan sonra lokantaya indim. Burada şaşırır gibi oldum. Bir yanda açık büfe masalar üzerine dizilmiş çeşit çeşit salatalar, peynirler, ağır ve hafif tatlılar ve turşular, hepsi iştah açıcı görünümde. Öte yanda bütün gün gövdelerinden kiloları atmaya çalışan müşteriler bu kez gözleri dört dönmüş, ellerinde tabaklar, onu bunu itip öne geçerek tepsilerini dolduruyor.

Sınıf arkadaşımla karşılaştım. Bütünüyle baygınlaşmış gibiydi masaların üzerindeki yemeklerden ve sofraların zenginliğinden. Neler vardı neler. Çorbaların çeşitleri, yoğurtlu yaylalar, ezogelin-

ler, et suları, söğüşler, haşlamalar, kavurmalar, kebaplar, dönerler köfteler, pilavlar ve şehriyeler, ağız sularını akıtacak ve mide ile bağırsakların iç kesimini cilalayacak her türlü besin ve ürün. Porsiyonlar tepeleme, açgözlüleri doyuracak oranda.

Ben kendimi tuttum ama arkadaşım "Yemekler çok güzel ve lezzetli" diyerek kaptırdı kendini. Başka bir gerekçe daha buldu. "Bu kadar para veriyoruz. Elbette bol yemek yiyeceğiz." Midemin dolduğunu, daha öteye de gittiğini duydum. Yemeklerin güzel olduğunu söylemek ve açıklamak zorundayım. Ardından geldi baklavalar, Kemal Paşa tatlıları, kadayıflar, manda kaymaklı fırın sütlaçlar ve akla gelmedik başka çeşitler.

Yemek faslı bittiğinde müthiş bir ağırlık ve şişkinlik duydum. Şişman arkadaşım ise aldığı lezzetli yiyeceklerden mutlu olmuş gibiydi.

Zorlukla kendimi odama atabildim. Daha sonra gelen, karabasanlarla yüklü bir uykuydu. Ama buna aldırmadım.

Kavurma

Beynim eriyik gibi. Burnumdan akıp gidecek bu cehennem ısısında. Hiçbir şey yapamıyorum. Ya Meksikalılar gibi çömeliyorum bir gölgede kıpırdamadan ya da yavaş yavaş yürüyorum. Bir sombreto'm eksik. Buna karşılık geçen yıl aldığım hasır şapka var. O da bir işe yaramıyor. Gölge gerekiyor, gölgeli bir bölge. Büyük yapraklı bir ağacın dibi örneğin. Kuytu bir köşe. Aksilik. Çevredeki ağaçlar kısa boylu ve güdük, çalılık niteliğinde. Bu durumda kafam çalışmıyor. Belki eskiden de böyleydi, şimdi büsbütün laçka. Her yerimden ter fışkırıyor ve durmadan su içiyorum. Buzdolabı bile tam çalışmıyor, homurtular çıkarıyor, iyice soğutmuyor kendi içini. Oysa soğukluğu yaratmak için bile ısı gerekli. Isınacak, amonyak uçacak ve onun uçtuğu yerde soğukluk belirecek. En eski ve bilinen bir teknik. Bu ısıda buzdolabının daha iyi soğutması gerekmez mi? Olmuyor, tersine buzlar eriyor, buzdağları küçülüyor. Belki split klima yaptırmalıyım, belki derin dondurucuya gömülmeliyim. Bunların hiçbirini yaptıramıyorum. Nasıl yaptırayım? Herkes sıcaktan baygın.

Karşıma çıkıp diyorlar ki: "Sakın bu sıcakta içki içme. Öğleden içkiye başlıyorsun, sonra aksileşiyorsun. İyisi mi içme bu zıkkımı..." Sessizce boynumu büküp haklı buluyorum bu öğütleri. Vantilatörün önüne oturup esintiyle kendime gelmeye çabalıyorum. Burada kalmıyor, arkadan başka öğütler geliyor, "Sigara içme, yağlı ve kızartmaları bir yana bırak." Başüstüne. Çok yerinde kurallar bunlar. Yemekten içmekten kesildim bu yüzden. Yalnız buharlaşmayı önlemeye çalışıyorum. Avurtlarım da çöktü. Gene de bahçeyi suluyorum. Ne kadar sulasam, yarım saat sonra çıtır çıtır kuruyor bu çöl toprağı. Daha ne yapabilirim? Elim kolum bağlı. Geceleri sivil yatıyorum. İştahım da kapandı. Azıcık yemekle yetiniyorum.

En iyisi yurt dışına gitmek, soğuk kuzey ülkelerine doğru bir yolculuk yapmak. Yurt dışına çıkmak da zorlaştı yeniden. Eskiden pasaport vermezlerdi, şimdi pasaport veriyorlar, vize vermiyorlar.

Konsolosluk kapılarında inletip süründürüyorlar, tapu getirtiyorlar, belgeler ve kanıtlar istiyorlar. Geçen yıl uğraşıp didinip bir Schengen (Şengen okunur) aldım. Onun da süresi doldu. Schengen oldu bu kez korkunç yengen. Oysa elimde hazır Schengen varken gitseydim ya kuzeye. O zamanlar havalar soğuktu. Görüyorsunuz ya iyice karıştırıyorum, güneş çarpmışa dönüyorum.

Acıyın bana. Bakın, bu yazıyı bile güçlükle yazıyorum. Sırtımdan kuyruk sokumuma doğru ter akıyor, böylece yaşamımı alın teriyle kazanıyorum ve ekmeğimi taştan çıkarıyorum. Sırtım da ağrıdığı için yazıyı kesip arada bir ara veriyorum. (Örneğin şimdi de bunu yapıyorum.) Yatınca sırt ağrım geçiyor ama ter boşanıyordum yattığım yerde. Bu kez kalkıp su dökûyorum ve su dökünüyorum açılmak için. Sular da ılık.

Bunalıyorum iyice. Bilgiç kişiler bu sıcağa bakıp "Deprem olursa ne yaparım?" diye soruyor. Onlara göre bu aşırı sıcaklar deprem de getiriyor. Ben karşı çıkıyorum bu görüşe "Bu durumda ekvator çevresinde her gün deprem olması gerekir" diyorum kafamdan gelen ve hiç beklemediğim bir mantık dürtüsüyle.

O akşam sıcağa karşın mantı yiyoruz, sarımsaklı, yoğurtlu, acılı ve cin biberli. Acının ve biberin sıcağa karşı direnç uyandırdığını öne sürüyorum, bir yandan ter atarken ve kese-sabun beklerken. Yiyecekler hızla bozuluyor, çiçekler ve yapraklar gözümün önünde kavrulup soluyor.

Televizyon sunucusu ekrandan uzanıp Avrupa ve Balkanlar üzerinden bir sıcak hava dalgasının gelmekte olduğunu söylüyor. Hep de Avrupa ve Balkanlar üzerinden gelir bu meret. Soğuk hava dalgaları da, yağışlı havalar da. Bize her şey Avrupa'dan ve Balkanlar'dan gelir. Şimdiye kadar Doğu'dan ve Asya'dan bir şeyler geldiğini duymadık. Belki geliyor ama söylemiyorlar bize.

Evet sunucunun dediği oluyor. Sıcak hava dalgası bir fırın kapağı gibi geliyor üzerimize. Kapılar vuruyor, pencere kepenkleri çarpıyor birbirine, saksılar devriliyor. Tam bir cehennem ısısının ortasına düşmüş gibi oluyorum. Artık kurtuluş yok. Ozon tabakası yırtıldı, karbondioksit çoğalıyor, ormanlar azalıyor, bir an önce buharlaşıp yok olmadan, bulabilirsek, serin sulara dönmeliyiz.

Vıcık ve Karanlık

Ne yapacağımı bilemiyorum. Karanlık bu kent ve çökmek üzere, çelik yapılar paslanmış durumda, ahşap yapılar ya otopark yeri açmak için maya tarafından sökülüyor ya da kendi kendine yıkılıyor. Bizim lisenin yanındaki eski bina bu yağmurların altında dayanamayıp yıkılıverdi birden. Kent yıkılıyor ve yavaş yavaş kendi içine kapanıp çürüyor. Surlardan taşlar dökülüyor birbiri ardından ürkütücü gürültülerle.

Sokağa çıktım. Çöplerin oluşturduğu tepelere batıp çıkarak ilerliyorum. Sokaklar delik deşik, çukurların içi çamurla dolu. Bir çöp kamyonu sokaklar arasında dolaşıyor. Hayret. Kar yığınlarıyla karışarak donmuş pislikleri söküp çıkarmaya, bunları kamyonun içine doldurmaya, sonra götürüp kentin gözden uzak köşelerindeki çöp yuvalarına atmaya çalışıyor. Ne yararı var diye soruyorum kendi kendime? Belki bir yararı vardır. Belki bir şeyler değişiyordur. Belki çöpler azalıyordur. Belki hastalıkların kökü kazınıyordur. Belki belediyeler çöpleri topluyorlardır. Belki çöp vergisi topluyorlardır. Oysa birdenbire korkunç ve iğrenç sesleriyle gökyüzünden çığlıklar atarak dolaşıyor ve tur atıyor, sonra topluca dalarak çöpleri eşeliyorlar.

Evlerin damlarından aşağı doğru birer süngü gibi sarkan buzdan sarkıtlara bakıyorum. Sarkıtlar ve dikitler. Dikitler o kadar önemli değil ama sarkıtlar kafama saplanabilir. Zaten Demir, düşen bir buz olayından bir komşusunu yitirdiğini söyledi. O günden bu yana daha dikkatli bakıyorum damlara. Damlarda toplanan karlar da kimi zaman kayıp aşağı düşüyor. Bu da tehlikeli.

Ayten ile karşılaşıyorum. Birlikte yürüyoruz. Yüzü asık. Belli ki keyfi yerinde değil. "Bu yağışlar başladığından bu yana stres içindeyim. Bunalımdan kurtulamıyorum. Bu rutubetli ortama dayanamıyorum. Böyle berbat bir iklim yaşamadım" diyor. Yatıştırmaya çalıyorum ama başaramıyorum. En sonunda bir mağazadan şık lastik bir çizme, büyük bir yağmurluk ve muşamba, bir de kalpak

aldıktan sonra rahatlıyor. Belki daha fazla alımda bulunması gerekiyordu ama bu kadarı şimdilik yetiyor. Ama az sonra doğal gaz faturası geliyor. Görkemli ve dehşetli.

Ben karanlıkta ya da alacakaranlıkta yürüyorum. Oraya buraya takılıyorum, tökezliyorum. Göz gözü görmüyor. Sokak lambaları solgun ve bitkin. Yerler ve paçalar çamurlu. Tüm bunların bir nedeni var. Her şey kar yağışı ile başladı. Kar taneleri, sekizgenler ve kristaller biçiminde yağdı. Pamuklar gibi uçuştu. Sonra bu yağış giderek yoğunlaştı. Orada kalmadı. Gittikçe çoğaldı. İkinci dünya Savaşı yıllarındaki 1942 yılı kışını anımsadık. Alman orduları Rusya'da donup kalmıştı. Boğazdan buzulların Marmara'ya aktığı yılları düşündük. Okulda leyli okurken bir kez ısı eksi 42'ye kadar indi ve ispirtolu termometreler donup patladı. Zaten borular ve boruların içindeki sular da donuyordu. Bir yeri tuttuğumuzda elimiz yapışıyordu. İşte birden öyle günleri topluca anımsadık ve kar yağışını çok benimsedik ve ben başta olmak üzere kendimizi dışarılara attık. Gıcırtılar çıkaran karlar üzerinde yürüyerek kış özlemimizi giderdik. Pencere ardından sokağa bakıyorum. Çocuklar kardan adam yapıyorlar. Kardan adam giderek yükseliyor ve büyüyor. Çocuklar kardan adamın başına yırtık pırtık bir şapka geçiriyor. Burnuna bir havuç yerleştiriyorlar kırmızı. Giderek kardan adamın tüm eksikliklerini gideriyorlar. Sırtına bir palto, ayaklarına çizmeler yerleştiriyorlar. Çocuklar yeni yeni kar topları yapıp yuvarlayarak getiriyorlar ve kar adamın orasına burasına ekleyip büyütüyorlar onu. Adam giderek büyüyor ve yükseliyor. Büyük bir heykele dönüyor. Bu kardan adamın yıkılmasını ya da ortadan kaldırılmasını istemiyorum. Bunu böyle olduğu gibi korumalı. Hava durumu da yardımcı oluyor. Televizyondaki hava haberlerine yapışıyorum. Bayağı gerçekçi haberler geliyor. Tahminler tutuyor. Ayten Hanım da "Elbette tutacak. Artık uydulardan resim alıyorlar" diyerek yorumda bulunuyor. Ben "Bugün hava açık ve güneşli" diyorum. Ama Ayten Hanım hiç de iyimser değil. "Amannn," diyor, "hava kar topluyordur." Yani arkadan kar gelecek yeniden. Bu arada neler olup bittiğini anlamaya çalışıyorum. Moskova ve Sibirya üzerinden yüksek basınç geliyor. Balkanlar üzerinden karlı ve yağışlı, belki bulutlu hava ilerliyor bu yönde. Anlaşılan gene kurtulamayacağız. Haberlerde uyarı var. Herkes aracına zincir bağlayacak. Belediyeler

sokaklara tuz dökecek. Sofra tuzu değil, kaya tuzu... İnsanlar kayarak düşme olasılığına karşı önlemler alacak ve düşerken uygun biçimde davranacak. Örneğin ellerini cepte tutmayacak. Herkes Orhan'ın yeni romanını okuyacak. Cep telefonlarını ne yapacak, orası belli değil. Ama bütün ülke bölge bölge kara kışla kaplanıyor bembeyaz. Trenler bile kara saplanıyor. Kent içinde trafik kilitleniyor. Dağ köyleriyle ilişkiler kesiliyor.

Vural "İklim değişti" diyor. Çokuluslu şirketlerin fabrikalarından çıkan dumanların iklimi değiştirdiğini öne sürüyor: "Buna sera etkisi diyorlar." "Böylece insanoğlunu boğacaklar en sonunda bu dumanda," diyor, "yakında çöller büyüyecek, denizler kuruyacak, dağları buzullar kaplayacak." Vural'ı susturamıyorum. "Hatta sonunda ısı yükselecekmiş" diyorum. Kesinlikle kabul etmiyor bu sözlerimi. "Sera değil de mera etkisi olabilir bu" diyorum. Büsbütün kızıyor. "Öncelikle karnımızı doyurmalıyız" diyorum. "IMF izin vermiyor" diye küresel eleştirisini yapıyor. Hemen en yakın bacıdan iki dürüm alıyor ve birini bana veriyor. Oysa hiç sevmiyorum bu dürümleri ve durumları. Mikroplu olabilir. Bacılar durmadan hamurları açıp içlerine bir şeyler koyuyorlar ve biz de yiyoruz. Ben ise bu soğuk havada tarhana çorbası istiyorum. Dürüme de engel olamıyorum. Fast food'un en hızlısı bu. İster istemez yiyorum. Bir yandan ya "Hepatit-B" alırsam korkusuna kapılıyorum. Neyse ki aşısı var.

Bizim sokağa döndüğümde kardan adamın yerle bir edilmiş olduğunu görüyorum. "Kimler ne isterdiler kar adamdan?" diye soruyorum. Çevreyi dolaşıp bakıyorum. Vural'a soruyorum: "Kim yaptı bunu?" "Komşu mahalleden gelen çingene çocukları" diyerek ırkçılık yapıyor. Çok üzülüyorum: "Hiç olmazsa bir fotoğraf çekseydim."

Kara Kediler

Kedileri çok seviyor ve kedisinden ayrılamıyor Vahap Bey... Evin içinde evcil olarak soylu bir biçimde kedisi ile yaşıyor. Dişi bir kedi bu. Moğol yüzlü, burnu basık, bol tüylü, boz renkli bir kedi. Dişi olması nedeniyle daha çok erkekleri seviyor ve onlara yanaşıyor. Belki de koku alıyor. Buna karşılık evi temizlemeye gelen kadını hiç sevmiyor. Elektrik süpürgesinden nefret ediyor, buzdolabına tutkun, kapağı açıldı mı bir şey bulurum diye hemen atılıyor ve kafasını sokuyor, bulaşık ve çamaşır makinesinden hoşlanmıyor, TV ekranına dalıp gidiyor ve en çok vurdulu kırdılı filmlerden hoşlanıyor. Eve konuk olarak gelen yabancılardan ise korkuyor. O nedenle asosyal bir kedi olduğu izlenimi yaratıyor. Belki küçüklüğünde geçirdiği bir travma var. Ama herkes onu cana yakın bulup çocuğuymuş gibi seviyor... Bu sevgi gösterileri içinde zavallı kedi sıkıştırılıp mıncıklanmak durumunda kalıyor ve bundan rahatsız oluyor... Kimse kedi sevme sanatını bilmiyor. Oysa kediler çok narin ve ince, kırılabilir yaratıklar... Yüksekten düşse bile bir şey olmayacağı kanısı yaygın. Oysa yüksekten düşüp de canından olan çok kedi var. Bunları anlatmak güç. Kedilerin ince yapılı olduğunu unutmamak gerekiyor. Bu durumda mıncıklanırsa çok canı yanıyor onların.

Vahap Bey koltuğunda otururken derin derin kedisini düşünüyor. Bir yandan TV'den haberleri izliyor. Doğru dürüst bir haber yok. Kedi iki ya da üç ayda bir azıyor ve kızgınlık dönemine giriyor. O zaman çıkardığı sesler dayanılır gibi değil, miyavlar, miyovlar, mauular çıkarıyor. Bunlar öyle sesler ki insanın içini yakıyor. Öylesine yanık sesler ve uzatılarak perdesi yükseltilerek inleyen nağmeler. Vahap Bey bile koltuğunda bu durumu düşünüyor. Bu inlemeleri önlemek için "Buna bir erkek bulmak gerekiyor" diye içinden geçiriyor... "Yazık, erkeksizlikten ölecek bu kedi." Doğal olarak kediye bir şey olmuyor. Olacağı yok. İlk fırsatta kaçıp sokaktan biriyle buluşacak. İster istemez kediler yaramaz oluyor, bunları

yatıştırmak zor. Böyle durumlarda bir damat bulmalı. Kendi kedisi soylu bir kedi, ona göre kendine benzer yakışıklı bir erkek bulmak zorunlu... Uygun bir damat adayı ise uğraşmaya bağlı. Kent içinde dolaşmak, belki gazetelere ilan vermek gerekiyor. Radyolara da olabilir. Ama sonuç almak zor. Vahap Bey veterinerin yardımcı olacağını söylüyor ama kendi de inanmıyor buna. Belki birkaç adres var ellerinde. Buldunuz diyelim, kediler biraraya geldiğinde bu kez uyuşma ve örtüşme sorunu çıkıyor.

Örneğin Vahap Bey komşunun sarman erkek kedisi Mestan'ı aldı, kendi kedisiyle biraraya getirdi. Sonra neler olacak diye dikkatle izledi. Mestan'ın sahibi kedisini övüp göklere çıkarıyordu. Güçlü bir kedi olduğunu söylüyordu. Kocaman testisleri de vardı. Hiç de öyle olmadı. Mestan dişi kediyi görünce kıvrılıp yattı ve yerinden kıpırdamadı. Yüzüne bile bakmadı öbür kedinin. Yarı baygın yatıp uyudu. Belki de mahalle içinde başka işler çevirdiğinden yorgun düşmüş olabilirdi. Ama Vahap Bey "tembel efendim" yorumunu yaptı. Birkaç ay sonra öldüğünü öğrendi. Vahap Bey "Hastalıklı bir kediydi zaten" diye homurdandı.

İçgüveysi geldiği günlerde uyuyup durması belki bu yüzdendi.

Mestan uyuyup uyuyup ve en iyi mamaları yiyip semirdi, ancak eşeysel açıdan bir sonuç alamadığı için sepetlendi, kısa süre sonra. Böylesine uyuşuk bir erkek görülmemişti doğrusu. Atılgan, iri yarı bir kedi bulsanız da yararlı olmuyordu pek. Örneğin bir yıl önce bu kez aslan yavrusu gibi bol tüylü bir erkek bulmuştu Vahap Bey. Çok umutlanmıştı ama beklediği yavrular gelmedi gene. Geçen yıl ise bütün umutlarıyla bekledikleri halde yavru olmadı. Bir yıl sonra Vahap Bey'in şaşkın gözlemleri sonucu, kedi dört ölü yavru doğurdu. Bu da Vahap Bey'i yasa boğdu. Bu kedileri anlamak olası değildi, hele onların aşk yaşamlarını. Vahap Bey'in kedisi tümüyle bencil ve kendi başına buyruk bir yaratıktı doğrusu. Aşk yaşamında da böyleydi. Vahap Bey'in bulduğu erkekleri beğenmiyordu bir türlü. Bunun üzerine başıboş bıraktı kedisini Vahap Bey. Sokakta bol tüylü yeni bir dişi kedi görülünce mahallenin erkekleri birbirine girdi ve kavgalar gürültüler yaygaralar koptu... Erkek kediler birbirlerini tırmaladılar, yüzlerini gözlerini yırtıp parçaladılar... Ama Vahap Bey'in onun için dövüşen, kaplan gibi güçlü erkekleri bir yana bırakıp cılız, aç bilaç dolaşan, bir deri bir kemik, siyah

beyaz renkli bir Beşiktaş erkek seçti kendine ve gönlünü verdi ona... Müthiş bir sevişme sergiledi Beşiktaş'la Vahap Bey'in kedisi ve bu aşk birkaç çığlıkla sonuçlandı. Vahap Bey'in kedisinin attığı çığlıklar sonradan tartışmalara yol açtı. Beşiktaş, Vahap Bey'in kedisini ensesinden ısırıp bastırınca duyulmuştu bu ses. Vahap Bey, bu garip sesler konusunda sorular soranlara şu yanıtı verdi. "Çok rica ederim efendim, insanlar orgazm oluyor da kediler olmaz mı?" Birkaç çığlıktan sonra sesler duyulmaz oldu. Vahap Bey de rahatladı ve Beşiktaş'a başka gözle bakmaya başladı. "Bu bizim damat hiç beklenmedik bir başarı gösterdi" dedi. Beşiktaş'ı kapının önünde besledi özenle ve cılız kedi kendine gelmeye başladı biraz... Vahap Bey'in kedisi de uzaktan zaman zaman baktı Beşiktaş'a iç çekerek.

Kısa süre sonra Vahap Bey'in kedisinin gebe kaldığı anlaşıldı. Kedi gittikçe daha çok mama yemeye başladı. Vahap Bey veterinere gösterdi onu. Kedinin sağlıklı ve gebe olduğu, memelerine süt inmeye başladığı anlaşıldı ve doğum günü yaklaştı. Vahap Bey bir sabah uyandığında kedinin dört yavru doğurmuş olduğunu gördü. Yavrular canlıydı ve ince ince cırlama sesleri çıkarıyordu... Yavrulardan ikisi sarman, biri tekir, biri de siyahtı. Nerden gelmişti bu sarmanla. Belki kendi görmeden Beşiktaş dışında başka kedilerle de mi oynaşmıştı? Kim bilir? Kedi evrenini anlamak olası değil. Kedi tam anaç davranışlara girdi bu arada. Evin içinde kuytu köşeler bularak yavrularını oradan oraya taşıdı ağzıyla. Günler aldı yavruların gözlerinin açılması. Ana kedi ise gururla dolaştı ortada arada bir yavrularını bırakıp.

Vahap Bey günlerden beri ilk kez sokağa çıktı dolaşmaya ve hava almaya. Yavrular aklından çıkmadı hiç. Bu yavruları birilerine vermeliydi. Bu kişiler kedi seven kişiler olmalıydı. Arkadaşlarını gözden geçirdi, onlar içinde kimlere başvurabileceğini düşündü kendi kendine. Kent içinde hiç bilmediği sokaklara saptı, oralarda bilmediği lokantalarda yemek yedi.

Kendini en çok uğraştıran soru: "Yavru kediler kendini nasıl görecekti? Onu sevecekler miydi? Kediler bencil olurdu çoğu kez. Belki de hiç hoşlanmazlardı içine doğdukları dünyadan. Onlara çok özenli olmalıydı. Belki kimseye vermezdi onları. Kim bilir. Kimse kedilere kendi sözünü geçiremez. Bildiklerini okurlar. En iyisi oluruna bırakmalı.

Kelebekler

Doğal olarak daha o dönemde kelebekler çıkmamıştı. Kelebekleri bekleyecektik biraz. Birkaç kara sinek göründü önce. Havaların iyi gitmesinden esinlendiler ya da heveslendiler. Evdeki çiçek saksılarından ürüyor bunlar. Biliyorum. Çiçek saksılarında toprak var, bu topraklarda gübre var, bu gübrede sineklerin larvaları ya da yumurtaları var... Tüm bunlar kış uykusuna yatıyorlar ve hazırlanıyorlar yeni mevsime. Tam bilemiyoruz. Sinekler mi saksılardan çıkıyor yoksa saksılar mı sinek ortamını oluşturuyor. Bu konuda bir belgesel gösterseler de anlasak çok iyi olacak. Havalar biraz düzelip güneş açınca hemen bu saksıların toprakları canlanıyor. Birden karasinekler beliriyor ortalıkta. En başta kapkara ve oldukça büyük olanlar çıkıyor vızlayarak ve vızıltısı hiç durmayarak, bir yere konmayarak ve insanı bütünüyle zıvanadan çıkararak.

Hemen bir şaplak bularak peşine düşüyorum bu sineklerin. Pat, şap, şaplatıp patlatıyorum hiç yararı olmuyor ve son anda kaçıyor sinek, vızzz. Oysa ben o sabah sinekkaydı tıraş olmuşum. Bunu bile anlayıp takdir etmiyor. Tek isteği vızıldayıp kulağımın dibinde dolaşmak ya da saksıların toprağına yeni yumurtalarını bırakmak, vınlayarak odanın ya da salonun bir yanından öbür yanına ulaşmak. Doğal olarak sinekler bu durumdayken kelebeklerin ortaya çıkması beklenemez. Kelebekler biliyorsunuz nazik ve narin yaratıklardır, incecik, renkli ve kırılgan kanatlarıyla. Ben de bu nedenle kelebeklerden söz edilmesini şaşkınlıkla karşılıyorum. Oysa şaşkınlığa gerek yok. Bu konuda elimde yadsınamayacak belgeler var. Örneğin bu belgeler genellikle önemli kişilerin, yönetim kurulu başkanlarının, ambassadörlerin, ekselansların ya da majestelerinin Bay Orhan Duru ile eşi Sezer Duru'yu, ya da Bayan Duru ile eşi Bay Orhan Duru'yu bilmem ne gerekçesiyle bilmem nereye ya da cehennemin dibinde verecekleri resepsiyonu onurlandırmaları ve bu onur sırasında oturmalı masalarda yapılacak servisle sunulacak nefis yemekleri zıkkımlanmaları için verilecek ziyafette ziftlenirken

smokin giymeleri, siyah giysi ve dolayısıyla papyon kravat takmaları, ayaklarına da rugan ayakkabı giymeleri dolayısıyla verilen uyarı üzerine aklımıza geliyor. Papyon aslında kelebek demek. Yoksa durup dururken burada kelebeklerden, kuşlardan, sineklerden söz etmiyoruz. Boşuna değil bu sözlerimiz ve burada karşınıza geçmiş söylenip duruyor değiliz. Ambassadör, ekselans ya da majesteleri gibi sözlere gelince bunlar hiç şaşırtmıyor insanı. Eskiden İsmet Paşa bir papaza *"arşövek"* demişti de hayretler içinde donup kalmıştık. Şimdi böyle bir şey olmuyor. Buz gibiyiz artık. Hiçbir şey şaşırtmıyor ulusumuzu.

Şimdi elimdeki çağrıya bakıyorum. Kocaman kalın bir karton, çevresi parlak soba yaldızı ile süslü. Üzerinde gerekli istekler var. Nereye çağrılıyız? Kaçta çağrılıyız, kimin doğum günü? Kim ne zaman ölecek? Kimin yıldönümünü ve elinin körünü kutluyoruz? Kimin elini öpeceğiz, elini öptükten sonra alnımıza koyacağız, ya da kim bizi sarılıp yanağımızdan öpecek ve sırtımızı sıvazlayacak? Kimi bugün bulunduğu yerden dehleyip kimi daha yüksek bir yere getireceğiz? Kime hoş geldin diyeceğiz? Tüm bunları yaparken nasıl giyineceğiz? Bunların hepsi var. İşte kelebek sorunu ve genel olarak giysi sorunu orada çıkıyor ortaya. Şimdi siyah giysi ya da smokin, o da olmadı, frak ya da jaketatay giymek durumunda kaldığınızda ister istemez papyon takacaksınız. Bu da "kelebek" anlamına gelir. Örneğin tek tırnaklılardan bir yaratığın organına kelebek konmuş gibi olur ki böyle olması gerekiyordur bu toplantılarda. Geleneğin gücü bu. Buralara gidecek bayanların da uzun etek ve tuvalet giymesi gerekir, ki askılı ve sırtı açık giysiler de olabilir. Bu nedenle bir büyük çağrıda gönderilen davetiyelerde kadınlar için "kısa etek" yazılması büyük bir skandala neden oldu ama kimse aldırmadı ve herkes kısa etekle geldi. Kimi ağır burjuvalar toplantıyı düzenleyenler için "Köylü bunlar" dediler. Buna karşılık daha ileri görüşlü olanlar, artık bu kuralların geçerli olmadığını, bu konuda devrim yaşandığını öne sürerek bayanların bacaklarına bakmakla yetindiler. Düş kırıklığına uğradık ve pek güzel bacak da göremedik o gece.

Oysa kelebek ya da papyon sorunu olmayan tek kişi olsa olsa dostumuz Doğan Hızlan olabilir. Çok şık, çok renkli, kimi zaman büyük ve sarkık kelebekler takar her gün, gece ve gündüz. O ne-

denle papyon sorunu ile karşılaştığını sanmıyorum. O gece de karşılaşmış olmaması gerekir. Göremedim Doğan Hızlan'ı. Belki de gelmek istememişti bu çağrıya ve başka bir toplantıya doğru hızlanıyor olmalıydı diye içimden geçirdim.

Ben sarayın merdivenlerinde dikiliyordum ve gelen geçeni izliyordum. Bir de gökyüzünde bir balona bağlı ikide bir kıvrılıp açılan, gerinip gevşeyen bir kızın oyunlarını izliyordum merakla. Bu balon da nerden çıktı diyordum kendi kendime. O kadarla da kalmadı bu kez bir helikopter belirdi gürültüyle, ışıldaklar aydınlattı onu ve balonu, önümde duran koyu giysili, kulaklarında alıcılar, ağzına doğru uzanmış mikrofonu ile bir görevli çevirdi konuğu: *"Papyon boyunbağınız olmadan giremezsiniz efendim"* dedi. Konuk biraz bozuldu ve tartışacak gibi oldu. *"Böyle emir aldık efendim"* dedi görevli. Başkaları da karıştılar işe. Ardından başkaları da çok şık giyimli eşlerinin yanında bozuldular kelebek ve papyon sorunu nedeniyle. Kimi şoförünü eve gönderdi bir papyon getirtmek için. Kimi başkalarından edinmeye uğraştı bir kravat ödünç...

Toplantı görkemli oluyora benziyordu. Bu arada bağıranlar oldu: *"Ne bu böyle papyon kravat? Yabancı konuğumuzu bile çevirdiler."* Tartışmalar çıktı ve görevliler direndiler papyon konusunda hiç ayrım yapmadan. Herhalde böylece Avrupa Birliği'ne girmekte bir sınav verdik.

Neden sonra Saray'a girdiğimde toplantının görkemli bir biçimde düzenlendiğini anladım ve herkes çoktan anlamış olmalı. Görkem ve zenginlik, parlaklık ve ışıltı, göz kamaştırıcı. Göz kamaştırıcı bir zenginlik ve güzellik. Birbirinden güzel, çekici selvi boylu, sırtları açık ya da göğüsleri dışarı fırlayacakmış gibi toplu kızlar. Sülün gibi masaların arasından yürüyenler. Birbirinden zengin kişilerin kendileri ve damatları ve paparazzi dünyasının önde gelenleri, dedikodunun kaynakları ve ağız sulandıran hali vakti yerinde zengin dullar. Durum genel tablosuyla böyle. Oysa dışarıda yoksulluk, parasızlık ve utanç, içerde zenginlik, görkem, çılgınlık ve neşe; içeride temizlik ve sağlık, dışarıda hastalık ve hastane koridorları. Ama olsun gene de bu zenginlik ve ihtişam hoşuna gidiyor insanın ve özellikle benim. Ve bir hoş oluyorum sonuçta. Demek ki çok zengin olmak istiyorum. Belki düşlerime de giriyor bu durum. Belki çok bencilim.

Bu arada garsonlar ordusu dalıyor masaların aralarına. Fransız şarapları akıyor su gibi, kırmızı ve beyaz. Salonda şarap fırtınası esiyor... Zenginlik örneği. Eskiden yoksullar içerdi en ucuzundan marmara şarabı, kendini yitirip kafayı bulmak için. Şimdi artık çok fırladı fiyatlar. Yemekler geldi ardından "Nouvel cuisine". Doyurucu değil hafif, tüy gibi. Doğal bu. Salondaki bayanların hepsi perhiz yapıyor.

Bir hokkabaz geldi masamıza. Eğlendirmek için bizi. Başka masaları dolaşırken görmüştük uzaktan. Sergiledi Zati Sungur oyunları bize İngilizce konuşarak ve uzun ipleri koparıp yapıştırarak. Sonra bir deste kâğıdı elinde dolaştırıp kâğıtları anında yok ederek küçültüp büyüterek gözümüzü boyadı ustalıkla...

Gecenin sonunda gözlerimiz iyice boyanmış olarak yıldızlı bir geceye, ondan sonra ara ve arka sokakların gerçeğine döndük yavaşça ve çevreyi koklayarak.

Bodrum

Dinlencede dinlenemiyorum, kimseyi dinlemiyorum ve inliyorum. Dinlenme değil, kimi zaman işkence ve işkembe-i kübra'dan salvo. Güüümmm. Can sıkıntısından patlamak üzereyim ve bunun yerine patlangaçlar patlatıyorum, fişekler atıyorum karanlık gökyüzüne, şemsiye gibi açılıyor ve yağmur gibi yavaşça iniyor renk renk ışıklar.

İlhan Berk gökyüzünü göremediğini söylüyor. —Başka bir yerdeyiz.— Nerde olduğumuzu bilmiyoruz, bilsek bunu söyleriz ve zamanı ona göre ayarlarız. Sayılarla uğraşıyor şu günlerde, sayıların Berk'sel anlamlarını bulmaya çalışıyor. Gökyüzünü göremiyor. Kentin ışıkları aydınlatıyor ve gökyüzü yok oluyor, siliniyor. Yıldızlar (kuyruklu ve kuyruksuz), gezegenler, uydular, novalar, Samanyolu, yıldız kümeleri yok oluyor birden. Bu aydınlığı delip gökyüzüne ulaşmak güç. Sabaha kadar beklemek gerek. İlhan Berk sabırsız ve bekleyemiyor. Hemen istiyor gökyüzünü. Eski bir kitabını *Günaydın Yeryüzü*'nü anımsıyoruz. Orada söz konusu yeryüzüydü, burada ise gökyüzü. Hemen istiyor. Hemen her şeyi istiyor. Haklı bunda. Bir ozanın tüm istekleri yerine getirilmeli. Eflatun ideal devletinden onları kovmuş olsa bile yakınlıkları var yalvaçlığa, büyücülüğe ve tüm gizemli eylemlere.

Bir ozanın evinde en azından iki uşak, bir aşçı, iki oda hizmetçisi, bir kahya ve bir de bahçıvan bulunmalı ve bunlar koşuşturmalı tüm işlere ve tüm şiirsel gereksinimleri yerine getirmeye. Böylece yeni şiirler yeşerip açılmalı, bahçeler binlerce çiçekle donanmalı, gökyüzü yeniden boyanmalı, asmalardan salkımlar sarkmalı, sarmaşıklar düz duvara tırmanıp gölgelik yapmalı, begonvilyalar pencereleri örtmeli, üstelik ozan bunlarla yetinmeyip resimler üretmeli kadınlar, kadınlar, kıvrımlar, göğüsler, kalçalar, gövdenin gölgeli yöreleri, yeşil ve mor kadınlar... Evet... Evet... Çevrede güzel, genç ve kuşkusuz çıplak kadınlar dolaşmalı bu mevsimlerden çıkarak ve kösnül titreşimler yayıp cinselliği uyandırarak.

"Şiir insanda suçluluk duygusu uyandırmalı" diyor İlhan Berk

ve her gün evinden çıkıp bir buçuk saat yürüyor kentin sokaklarında, eğri büğrü aralıklarında ve arşınlıyor bir yandan gökyüzünü. Onunla ilgilenen olursa seviniyor. "Ozanların sadece ünü var" diyor. Yani kendileri yok, ünleri dolaşıyor ve insanlar buna gereksinim duyuyor belki. Bunu mu söylemek istiyor?

Bodrum'u tanıyamıyorum, sadece tanır gibi oluyorum. O kadar yapılaşma, bu kadar site, o kadar kooperatif, kelek tepelerin doruklarında tutam tutam kibrit kutuları gibi dar ve yanaşık düzen yapılar. Kimi "Bu mezarlıklar da nerden çıktı?" diye soruyor. Her şey bitmiş ve tükenmiş değil. Yiyorlar ama bitiremiyorlar. Hiç olmazsa yapılaşma biçimi aynı ve uyumlu. Doğa o kadar güçlü ki bu kadar yapı bastıramıyor gene de doğanın varlığını. Mimar Ahmet Berk, internet adresini "Bodrium" olarak belirtiyor. Bodrumdan yola çıkıp latinceleştirilmiş bir sözcük. Mimari bir anlam var. Ahmet Berk son olarak eskiden teknelerin kurulduğu yerde bulunan eski bir depoyu disco'ya çevirdi: "M and M". Müthiş bir disco, oynayan aydınlatması ve müzik düzeni ile.

Örsan Öymen "Bedroom" derdi Bodrum'a. Böylesine büyük bir yatak odasında yatmak ve uyuyabilmek olası değil. Tüm barlar, discolar, cafe'ler böğürtüyorlar gürültülerini ses dolaplarını sonsuza kadar açarak. Bir uzay aracından bile duyuluyor bu kakafoni.

Cahit Kayra ise, şimdi çıkar olan Uslu Çıkmazı'nda oturuyor uslu uslu ve gözlemliyor Bodrum'un toplum ve insan yapısındaki değişimleri ve bunları kaldırıp belleğinin raflarına yerleştiriyor gelecek yapıtları için. Kimler geliyor? Kimler gidiyor? Hangi tipler ne yapıyor. Bir kent yaşamının sonsuz ilginç ayrıntıları.

Ben ise "eyyam-ı bahur"un göbeğine düşmüşüm. En güç ve en ısılı günler. Türk Bükü'nde bir gece serin esintiler yakalıyorum. Bu arada komşu bahçedeki inek rahat vermiyor. Arada bir ıımooo diye sesler çıkarıyor. Köpekler havlıyor, horozlar ötüyor ve bir ovada ilerliyorum. Sıcakların tam ortasındayız. Alçak basınç altındayız ve utanç içindeyiz. Hava kıpırtısız, durgun ve nemli. Birkaç bulut görüyorum uzaktan. "Yağmur yağsa" diye düş kuruyorum. Olası değil. Bir tur atıyoruz yarımadada. Torba, Demir, Gölköy, Türk Bükü, Farilya, Ali Şen'in postmodern köşkü, Yalıkavak, Gümüşlük ve balıklar. Bodrum ise büyük kent. Ürkerek yaklaşıyorum. Çarpıyor ve yapış yapışım. Bu kadar kalabalık. Yürümenin ve adım

atmanın olanaksızlığı. Oradan oraya koşuşmak yerine, kıpırdamadan durmalıyım ve terlerim boşalmalı tıp tıp damlacıklar biçiminde.

Kendimi denize atıyorum bir iskeleden. Su soğuk ve canlandırıcı. Dalıp çıkıyorum. Çok şık bayanlar ve üstsüz Fransız bayanlar ortalıkta sere serpe ve ıstakoz gibi kızarık. Suya girer girmez gözlerim açılıyor. Derinlere inmek ve oralarda kalmak istiyorum ama soluğumu tutamıyorum, üstelik tüpümü unutmuşum. Kıyıda bir genç durmadan cep'i ile konuşuyor.

Balıklar da terler mi acaba?

Durgun ve İşsiz

O sırada yüzlerce, binlerce genç işten çıkarıldı. Aralarında tanıdıklarım da var. Örneğin Altan, çok yetenekli bir gençti ve bir reklam şirketinde çalışıyordu, birdenbire açıkta kaldı. Biz de çoğu gençlerin işten çıkarıldığını duyuyorduk. Gerçekte çoktandır işçiler de kendilerini sokakta buluyordu ama pek aldırmıyorduk buna. İşçi sınıfındaki işsizliği duymuyorduk. Belki kendimiz de işçi sınıfından değildik. Ama gençlerin, hem de yakınlık duyduğumuz gençlerin topluca işten çıkarılmaları dokundu bize de. Altan'ın yüzünden düşen bin parça. "Çok iyi çalışıyordum. Başarılıydım. İşimi seviyordum ve gece yarılarına kadar çalışıyordum" diyor ağlamaklı. Onu dinleyen Vahap Bey "Öğreneceksin oğlum" diyor ve moral vermeye uğraşıyor: "Acımasızdır iş yaşamı. Nasıl olsa bir iş bulursun."

Altan'ın bu arada iş aramaya çıkmaya hiç niyeti yok. Bulamayacağına inanıyor. Baktım olmayacak, bir süre hava değişikliği için alıp onu deniz kıyısına götürüyorum.

Bu kent zaten benim de canımı sıkıyor. Bu sokaklar, bu çöpler, bu solgun ışıklar, bu hava kirliliği, bu sokaklara sığmayan trafik ve otomobiller, bu insan gürühu, bu dayanılmaz kalabalık. Örneğin soluk soluğa bir yokuştan tırmanıyorum. Üstten geçen yoldan araçların egzozları püskürüyor ve boğulacak gibi oluyorum. Bir küçük bahçe otopark yeri. Buradaki bir eski konağı yıkıp onun yerine park yaptılar. Bir köşede mezar taşları görüyorum. Bir iki mezar taşı, devrik. Bunlardan birisi sarık ve yarısı kırık. Hüzün veren bir görüntü. Sonra Çukurlu Çeşme Sokağı'na ulaşıyorum. Çeşme ortada yok, çeşmenin çukurları da yok. Sokak ise baştan aşağı çukurlarla kaplı. Bir yerde zorlukla çeşmenin duvarlarını görüyorum o kadar. Bö bölge dürümcülerle ve hamur açıp bunları saç üzerinde pişiren köylülerle dolu.

"Bak ben de işsizim, ama idare ediyorum" diyorum Altan'a. "Sen de işsizsin ama rantiyesin" diyor. "Ben eskiden şantiye şefiydim" diye yanıtlıyorum.

Altan'la deniz kıyısına çıkıyoruz. Biliyoruz ki direnmemiz gerekiyor. Yoksa karamsarlığa ya da umutsuzluğa düşeceğiz. Bu olmamalı. O nedenle deniz kıyısına çıkıyoruz ve denize bakıyoruz. Durgun. Bu yıl zaten havalar hep çok güzel gitti. Bir fırtına bile görmedik. Denize açılabiliriz bu durumda. Denize açılıp balık peşinde koşabiliriz. Altan denizden de anlıyor, motordan da. Sabah tekneye atladığımızda önce oltaları hazırlıyoruz. Kaşıklar ve misinalar. Kaşıklar pırıl pırıl, balık benzerleri. Hazır ediyoruz her şeyi ve denize açılıyoruz. Motor su kaynatıyor ve sık sık ısınıyor ama açılıyoruz ve koylarda, bükler-de, burunlarda dolaşıyoruz. Kimse yok. Oltaları salıveriyoruz. Motor belli bir düzende çalışıyor ve iki oltayı ardından sürüklüyor. Ama balık yok. Radardan deniz dibini gözlüyoruz. Balık sürüleri geçiyor ama biz bir tane olsun yakalayamıyoruz. Bu da bir ustalık. Hele bu işsizlik döneminde ayrı bir ustalık istiyor. Biz gene de tükenmiyoruz.

Balıktan talihimiz açık değil. Oltaları topluyoruz ve bir kayıkçı kayığına işaret ediyoruz el kol sallayarak. Bize iki sinağrit getiriyor. Hey babam hey. İşsizliği, işten atılmışlığı, atılmışları, işsizler ordusunu unutuyoruz. Cepte son kalmış paraları da unutuyoruz. Nasıl olsa bir şeyler buluruz, işler açılır diye düşünüyoruz. Sinağritler biz yakalamamış bile olsak moralimizi güçlendiriyor. Ben bir yandan Sait Faik'in "Sinağrit baba" öyküsünü anımsıyorum.

O gece öteki işsiz arkadaşlarımızla birlikte sinağritleri gövdeye indiriyoruz, iştahla... İşsizlik, iştahı da artırıyor galiba. Büyük bir ziyafet. Gece yattığımızda Malta Şahini yazarı Dashiell Hammett'in *Nightmare town* adlı öykü kitabından parçalar okuyorum. "Karabasan Kenti", boğuntu veriyor, insanlar birbirini öldürüyor, birbirlerini boğazlıyor, cinayetler birbirini izliyor. Bu müthiş kitap bana durgun denizi unutturuyor ve içinde bunaldığımız kâbusu düşündürüyor. Oysa biz burada balık yiyoruz ve çok mutlu oluyoruz. Değil mi? –Belki de değil.–

Çukurlu Çeşme Sokağı'nın köşesine döndüğümüz zaman araçların çıkardığı zehirli gazları temizlemek için "Oksijen odası"na giriyoruz. Derin derin oksijen soluyoruz. Altan deniz dibine yaptığı dalışlarda yitirdiği oksijenleri geri alıyor ve bu arada çok devinimli bir jazz müziği dinliyoruz.

Doğal olarak bu ortamda balık bulamıyoruz. Bu köşede yalnız dürüm ile Adana ya da Urfa kebap satıyorlar. Üstelik biz de işsiziz.

Tipik bir Orhan Duru kitabı *Durgun ve İşsiz*. Denemeler toplamı olsa da içindeki kurmaca, dilindeki kendine özgü alaycılık hemen fark ediliyor. Güncel konuların özündeki absürtlükler, sıradan olayların sıra dışına çekilişi... Çağrışımlarla yüklü bu yazıların her satırında Orhan Duru bir dil ustası olduğunu okura hissettiriyor.
Bu kitapta edebiyatımızın muzip bir yazarından bugünün dünyasına zekice yaklaşımlar bulacaksınız.

Mizah anlayışım daha çok sözcük oyunlarına, deyişlere dayanıyor. Buna "kara mizah" diyelim. Yazarken kendi yaşamımdan etkilenirim. Yaşadıklarım, gördüklerim araya hüzün katmış olabilirler.

Orhan Duru

Kapak resmi: Sezer Duru arşivinden

ISBN 978-975-08-3880-4
9 TL
9 789750 838804